

javítja az étkezést.

Készíti Maggi Gyula és Társa, Bregenz.

Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság.

HIRDETMÉNY.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság 1. sz. részvényesei az 1906. évi április 12-én d. e. 11 órakor a társaság helyiségeiben (VII., Kertész-utca 10. sz. a.) tartandó

XV-ik rendes közgyűlésre

Napirend:

- 1. Az igazgatóság évi jelentése és az abban foglalt indítványok.
2. Az 1905. üzleti év mérlegének és zárszámadásának előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése és a fölmentvény megadására iránti indítvány.
4. A nyereség felosztására vonatkozó indítvány.
5. Ot igazgatósági tag választása.

A részvények letételek f. évi április 4-ig bezárólag az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél V., Fürdő-utca 6. sz. a.

Rozsnyay Pepsin bora. Kellemes ízt, kiváló jó hatásu szer étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség ellen.
Étkezés közben véve, megóvja a gyomortelheléstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.
Egy postacsomag 6 üveggel 19 kor. 32 fill. franko küldve.
Kapható: Török József gyógyszerüzletében Budapestben, valamint a készítőnél: 10888
ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerüzletében, ARAD, Szabadság-tér.

Serravallo CHINA-BOR VASSAL erősítő szer gyomorgyengeség, vérszegénység és lábhadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 11500
Külföldi. Több mint 4000 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Yásárolható a gyógyszerüzletben filliteres üvegekben á K 2.00, egész literes üvegekben á K 4.80.

LYSOFORM
Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

URANIA MŰKERESKEDÉS R. T.
Budapest, IV., Kilyó-tér 1.
(Ő Felsége a király bérpalotájában.)
Folyton váltakozó
állandó kiállítás
hazai képzőművészeti tárgyakból: olajfestmények, aquarellek, pastellek, rajzok, szobrok és iparművészeti tárgyak. — Egyes tárgyak részletfizetésre is vásárolhatók.
Legújabban érkezett művek:
Skutecky Döme, Feszty Árpád, Lotz Károly, Knopp Imre, Mihálik Dániel, Nagy Zsigmond, Srobozn Frigyes, Dadies Andor, Pálya Celestin, Glatz Oszkár, Halmi Arthur, László Fülöp, Vaszary János, Csák István, Bihari Sándor, Katona Nándor, Jendrassik Jenő, Gergely Imre, Pászka Ferenc, Lietzermayer Sándor, Kézdi Kovács László, Vágó Pál, Fényes Adolf, Deák Elnor Lajos, Márk Lajos, Herer Császár, hr. Mednyánszky László, Zombory Lajos

Olcso cseh ágytoll!
3 kilo; új fosztott 9.00 K, jobb 12 K, fehér pehelypuha fosztott 18 K, 24 K, hóleher pehelypuha fosztott 30 K 60 K
Szállítás portómentes utánvétellel. A kicserélés és visszatétel portómentes ellenében megengedjük. 3421
Benedikt Sachsel, Lobes 60, Post Pilsen, Böhmen.

Hirdetések
felvételnek a kiadóhivatalban, IV., Budapest, Egyetem-utca
5 frtért
ésétküld utánvét mellett az Orsz. Postóruház Budapest, Rottenbiller-u. 4B. 1. emelet.
egy férfőtöltönyre 3 méter finom fekete, sötétkék, szürke vagy barna angol gvaspizsözvefet.

Kerti és locsoló-tömlők
SCHOTTOLA ERNŐ
cségnél,
Budapest, VI., Andrássy-ut 2.
Arjegyzekek ingyen és bérmentve.

Rézbutor, kerti vasbutor és vas-szobabutor
gyártmányaink, modern, stílszerű kivitelben városi üzletünkben kiállítva megtekinthetők.
Eladás jutányos árak mellett
Arjegyzekek ingyen és bérmentve küld:
Pápai és Náthán
gyermekkosci, vas- és rézbutorgyár
BUDAPEST, VI., Andrássy-út 2. (Fonciére-palota.)

KÖVÉRSÉG KORAI VÉNSÉG.
Istenem, — így sóhajta ezer meg ezer ember, — mit adnék, ha elhagyhatnám ezt a földet! Tegyen minden hölgy és férj csak egy kísérletet! Mándor soványkó és vértelenítő porral, biztos az eredmény; azt te mintálos orvos és végzettségi bizonyítványokkal kimutathatom. — Ne mulassza senki el, erről meggyőződni; hozassa meg a Mándor port, ha be nem váltik, a pénzt duplán visszaszom. Csak egy 2 kor. 80 fill. Mándor doboza, orvosi utasítás és bizonyítványok mellékelve. Utánvétellel a pénz be küldése mellett; portómentesen diszkrétén küldi.
Mme Mandl Ida, Budapest, Károly-körút 2/V. sz.
Török József gyógyszerüzletében, Budapest, Király-utca 12. sz. 11225

TANULJUNK ANGOLUL!
Bizony. Angol-Magyar beszélgetések kézikönyve. Vászomban kötve 2.30 K
Gaspey. Angol Nyelvtan. Magánhasználatra. Kötve 3.60 K
Ollendorff. Eredeti angol nyelvtan. Vászomban kötve 3.60 K
Yolland dr. Angol olvasókönyv 1.40 K
Kaphatók Lampel R. könyvkereskedésében (Wodianer P. és Piai) r. t. Budapestben, Andrássy-ut 21.

Roskopf-rendszer
frt 1.50
Svájci Roskopf-rendszer.
Arany-dobozú (aranyhoz hasonló) 2.25
Roskopf-patent 3.50
Ezüst remont órák 3.-
Kettős fedéllel 4.-
Három erős fedéllel 5.-
Omega-précis órák 8.50
Maximete-órák 9.-
Schaffhauser órák 18.-
Ezüst páncélláncok 1.-
14 kar. arany páncéllánc 10.-
14 kar. arany órák 8.-
14 kar. arany gyűrűk 2.-

Verseny-ébredtő 19 cm. 1 frt.
Hellas-ébredtő 1.50
Gyári világító 1.50
Két és haranggal 2.-
Lugaórák, 71 cm. magasak 3.50
Toronyújjal 4.50
Zeneművel 5.50
Schwarzvaldi, kakukkal 2.50
3 évi irásbeli jótállással. Szétküldés utánvétellel. Meg nem felelőrt hat hónapig belül a pénz visszaküldeték vagy kicserélése megengedjük.

MAX BÖHNEL, órák
Wien, IV., Margarethenstr. 35.
Nagy (1000 képes) arjegyzekek ingyen és bérmentve.

15. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, ÁPRILIS 15.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A 'Világkrónika'-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldj is csatolandó.

CONSUMMATUM EST. — KACSIÁNY ÖDÖN RAJZA.

A KÖNYÖRÜLET.

Porciunkulai Szent Ferencz napja fogadott ünnep volt a mi falunkban. Valaha régen, még az ősek kötelezték magukat, hogy e napot örök időkre megünneplik, sőt a ki csak teheti, elzarándokol az andocsi barátokhoz, meggyónik, megáldozik s elimádkozza a kiszabott imádságokat. Több száz főre menő búcsusereg ment évenként e napon a híres kegyhelyre az én falumból.

A processzió a templomból indult ki feszülettel, két zászlóval, melyeknek egyikén a hét-fájdalmú, a másikán az andocsi szűz képe volt. Végigment a főláza az andocsi szűz képe volt. Végigment a főláza az andocsi szűz képe volt. Végigment a főláza az andocsi szűz képe volt.

Elül jártak a legények és gyermekek; amazok katonás rendet tartva, emezek nagy rendetlenségben. Mind fehér ruhába voltak öltözködve. Az apróságok könnyedén, meztől hátrahátráltak a menet előtt, főleg a zászlók körül. A zászlókat két markos legény lengette elül, a feszületet pedig az első leány vitte a pap előtt.

A processzió derekához csatlakoztak a középkorú férfiak, fiatalabb házas emberek, komoly, férfias arccsal, előre irányított tekintettel. Ők voltak a legbüzsőbb énekesek. Most sorakoztak, kissé laza rendet tartva a megrokkant öreg emberek, zsiros kalappal, hosszú hajjal és rövid botokkal, melyekre menés közben reátámaszkodtak.

A férfínép után a nők következtek, még pedig előbb a lányok, majd a menyecskék, ríktó piros, kék, zöld színű rövid szoknyákban, emezek hátrakötött fejjel, azok pedig többnyire hajadonfőn és meztől. Fejükön piros sáv, tiszta fehér abroszba takart bugyor, melyben az élelem volt. Utánuk jöttek a közepes korú nők, éles hangon, buzdó énekelve, majd az ájtatos öreg asszonyok, bűnbánólag lesütött szemekkel, imára kulcsolt és az ajkukhoz emelt kezekkel, melyekről öreg szemű, hosszú olvasó csüngött alá.

Kiérve a kökereszthez, a tisztelendő úr felállt a térdeplőre és szép beszédet intézett hozzájuk: «Jámbor hűveim, a Porciunkulai szent Ferencz áldásával bocsátalak útra benneteket. De tudjátok, hogy búcsutok csak akkor lesz lelketek épülésére, ha istenesen viseltek magatokat. Ti, legények, legyetek szelidek, mint szent Ferencz volt, vetkezzétek le pár napra a szilajságot! Ti, hajadon leányok, a boldogságos szűz seplőlensége legyen szemitek előtt. S ti, öregebbek, mutassatok szelidségben és tisztaságban jó példát! A szent Ferencz lelke irányítson benneteket!»

A beszéd végeztével nagy tolongás támadt. Mindenki meg akarta csókolni a pap kezében a feszületet. A kik nem tudtak hozzáférni, azok a kökereszt peremét csókolgatták.

Aztán megindult, hőkölőgött a processzió a koppányvölgyi poros országúton Andocs felé, mi pedig rákérdeztünk az édesapámmal az éneket:

Nyujtad ki mennyből, óh szent Anyánk,
Keszdet;
Ne útald meg szükségemben
Népedet!

Mert mi vezettük a processziót. Az édes apám mester volt a faluban s az volt a legbüzsőbb vágya, vajha utódja lehetnék. Erős, éles hangom volt, korán ráfogott az éneklésre. A tizenkét éves gyermek rajongásával léptem a menet élére az édes apám oldala mellett. Nyakamat kihúztam, fejemet fölemeltem s az ég felé néztem, nem törődve azzal, hogy szemközti süt a forró augusztusi nap. Éles hangom beharsogta a Koppány völgyét s a búcsusereg dagasztotta mellem, a mikor hallottam a saját hangom visszhangjaként a mögöttem hőkölőgött búcsusereg lassú éneket.

A nap épen akkor nyugodott le, a mikor fölértünk a toméi hegytetőre s megláttuk az andocsi templomot. Mindnyájan térdre ereszkedtünk és sokan kiterjesztették karjukat a templom felé, melynek magas, barokk tornyából csengő-bongó harangszót hozott felénk a szellő. Hallani lehetett, a mint némelyek felsóhajottak:

— Oh, andocsi szűz Mária, könyörögi éretünk.

Leereszkedtünk a völgybe. Előttünk volt Andocs. Hangos énekszóval vonultunk be a faluba, s buzdó énekkörbe beléértünk az andocsi harangok s az utcaszélen mindenütt álló, ülő, testüket falában vagy teknőben vonszoló koldusok, nyomorékok síró panaszaival.

A processzió egyenesen a templomba vezetett, melynek ajtaja nyitva várt, hogy bemutathassuk hódolatunkat a szent szűznek:

Nagy Isten kedvében,
Örök dicsőségben
Örvendező anya,
Tekintés szolgáira,
Oh, szűz Mária!

Este volt már. Édes atyám elbocsátotta a híveket.

Réggel a fejünk felett szüntelen csengő-bongó, újabb meg újabb búcsusok érkezett jelentő harangzúgással ébresztett fel bennünket.

A kolostor elé mentünk, a hol hűveink vártak, hogy hangos énekszóval misére vezessük őket. Az utcákon már mindenfelé hullámozott a messze vidékről összesereglett, éneklő, hangosan imádkozó búcsusok tömege.

Az ifjúság kevesebb áhítatot tanúsított. A templom alján rendre bábos sátorok voltak, melyeket vihogó leányok, félrekapott kalapos legények és zsiabongó gyermekek vettek körül. Egész nap vásár volt a faluban. A túlsó soron szabók, sapkások, kalaposok, csizmadia, rőfőskereskedők títótték fel sátraikat; tovább rongyszédők, földönarúlok, olesó Jánosok kiabáltak, hangosan kínálva árúikat. Imádság, énekszó, kereskedők hangos alkudozása, bűnbánók, szerencsétlenek jajsza, majd jökédvü nevetés, gyermekesereg vidám zaja töltötték be az egész utcát.

Főnt, egy emelkedésen van a templom, falakkal és magas akácokkal körülvéve. Hozzá föl magas és széles lépcsőzet víz, melyet ellepelt a koldusok nagy serege.

Lent a lépcsők alján a teknőben ülő vagy négykézláb járó nyomorékok, a bének és falábuk ültek, heverték irtózatossággal, kiforgatott vagy sebekkel borított tagjaikat kirakva nagyobb könyörület okáért, mintha nem volna a szívek mélyéig megindító a könyörgezők: «A Jézus Krisztus hét szent sebére, segítsetek a nyomorútlakon!»

Az első lépcsőn egy vak férfi térdelt, mellette egy ifjabb nő, a kinek béna volt a keze. A férfi napsütötte ragyás arcát, homályos szeméit az ég felé fordítva, mély és erős hangon énekelte s a nő magas szopránjával kísérte:

Oh, szent Vendelinusz,
A dög ellen légy pátronusz!

Néha, a változatosság kedvéért így:

Oh, szent Flóriánusz,
A tűz ellen légy pátronusz!

Aztán a vakoknak egész raja következett, vézna, beteges vezetőikkel, a kik többnyire béna vagy nehézkáros asszonyok, gyermekek voltak.

Tovább ültek a szivbajosok, a kinek terhes lett volna magasabbra vándorozni. Többnyire nők voltak, köztük nem egy fiatal leány.

Föllebb álltak a különféle sebekben és bőrbetegségeiben szenvedők, a legirtózatosabb képet nyújtva, melyet látni lehet. Testökről a rongyokat levonva, kirakták sebes tagjaikat. Némelyeknek már nem volt arca. Soknak hiányzott az orra, füle, ajka.

A legfelső lépcsőkön ültek, álltak a siketnémák és elaggottak. Az arcuk nyugodt volt. Amazok nem hallották a körülük zúgó, izgató zajt; emezek nyugodt megadással viselték a terhes életet. Az agok csöndesen imádkoztak.

A koldusoknak ilyen sorai közt jutottunk fel a templomig. A hívek könyörültek, alamizsnákkodtak. Megtelték a koldusok földre helyezett kalapjai, földre terített kőtényei kalácsdarabokkal, melyeket az asszonyok dobáltak oda. A férfiak krajczárokat osztogattak.

A koldusok jajgatása, a búcsusok éneke, a harangok síró zúgása összeolvadt e rettenetes diszharmonióban, mint az emberi nyomor és szenvedés zenéje hatolt az ég felé.

Ott voltunk az ajtó előtt, de bejutni a templomba nem lehetett, mert szorongásig telve volt

ajátos zarándoknéppel. Sokan türelmetlenkedtek e miatt s hangosan kiabálták:
— Előre, csak előre! Tolakodjunk, a míg helyet kapunk.

Iszonyú tolongás támadt. Sokan maradtunk az ajtó előtt, sováran nézve be a tündéri fényben uszó templomba. Végig nézve a hajón, ott láttuk a szent szűz képét a messzeségben, a főoltár felett, aranyos köntösével és mennyei koronájával. Az oltár fölött a napot ábrázoló s színes tarka üvegekkel fedett kerek ablak volt. A napfény besütött rajt s az egész templomot tarka fénybe vonta. Lent minden zugban egy-egy virágokkal borított díszes oltár, melynek mindegyikénél egy-egy pap misézett hófehér albába és arannyal himzett kislába öltözve. Az oltárok fölött s a falakon mindenütt ájtatos szentek és szűzek díszes rámba foglalt, lefátyolozott képei, martirok és kesszorosok aranyozott szobrai voltak, hitet és áhítatot gerjesztve. Ezüsttel, arannyal futtatott állványokban és óriás csillárokon száz meg száz viaszgyertya ontotta világosságát. A fényözönben úszó templomból gyertyafüst, az olvadó viasz átható szaga, tömjén- és virágillat áradt kifelé.

Elnémult az orgona és az ének s a díszes faragványoktól ékes szószéken feltűnt páter Anicetusz szelid alakja. Szavait a zajban csak néha, töredékesen lehetett hallani:

«Messze földön, Itáliában... Assisi kies városában... Porciunkulai szent Ferencz... ott született dúsnak, gazdagnak... de mit ér a végyon, gazdagság... nem örül ennek igaz lélek... Nagy a nyomor az emberek közt... és a lelki nyomor is oly nagy... Kiosztá hát, mije volt, mindet... tanította a sok tudatlant... ruházta a meztelent... éltelt adott az éhezőknek... megfédte a bűnöst, a gyöngét... és ápolá a betegültet... Halljátok a koldusnép jajját!... Előttetek a fényes példa... segítetek, felebarátim... ne csak olesó könyörülettel...»

Gyakorta mutatott le a lépcsőkön összegyűlt koldusnépre, s mint a villám a sötétben, úgy cikláztak szavai:

«Néztek e bús társadalmat... bús gyermekeit a nyomornak... Ki gondolt rájuk? Senki, senki... Ronsolt testök hó napon ég... ruhátlanul bolyongnak télben... nincsen fődél, mely befogadná... nincs hajlékuk a koldusoknak... nincs nevelőjük, oktatójuk... éheznek, fáznak, lelkök durva... Így élnek ők sok ezred óta...»

! A Porciunkula-búcsi véget ért. Elindultunk hazafelé. A Fehér-csárdánál pihenőt tartottunk s láttuk, a mint a toméi völgyet végigfolyva, a koldusok csoportokban hazafelé mentek. Kiabáltak, pörlekedtek, sőt némelyek összekaptak.

Édes atyám elborult arccsal nézte őket s Páter Anicét szavaira gondolt. Majd felém fordulva mondta:

— Mire te felnősz, nem lesznek koldusok. A társadalom gondoskodni fog róluk.

Azóta sok év telt el, de a búcsukon, templomok előtt, vásárokon, temető kapujánál még mindig ott vannak nagy tömegben a koldusok s az emberek még mindig csak — könyörülnek.

Köveskúti Jenő.

A MOHA-RÓZSA.

A nap korongja már az ég aljág ért, Názárethi Jézus erőfogytán ledűl. Vezekel éretünk a pusztán egyedül, Nagybjót a míg lejár, míg a gonosz kísért.

Búterhes homlokát keresztezik redők, Szívére bánata, s a földre száll az éj. Kibontva szárnyait, sívta vág a szél. Bizalma Atyjában, ki eddig védte őt.

Erdő bozótja közt tuskéra, kőre lép, Megvérezi lábát, mindkét áldott kezét, Kinek az áldását ezren érezék, Nincs hely, hová lehajtaná, szegény, fejét!

Kicsiny tisztáshoz ér s puha bársonymohán Akad meg a szeme, s a bánattól levert A barna gyeplőn nyugovóra lehevert Csillag csak egy ragyog... dicséni a homlokán.

Moh-ágya issza be' szent vére gyöngyeit, Ráhullanak lágyan a harmatos fűre... S kigyulván a hajnal bíboros dertje, Tovább megy s ím helyén a moh rózsája nyit.

Csodás, remek növény! kívül mohos pehely, Halvány-piros belől s vérszínű a kehely; Te vagy a jótéttről regét zengő virág! Ki árva bujdosót házába befogad, Jót tesz magával is, segítve másokat. A moha így tanít... s tanult-e a világ? Könyves Tóth Kálmán.

HUSVÉT.

És mikor kimondták, hogy ime vége, És követ hengerítették fölébe, Mikor azt hitték, hogy meghalt az Eszme, Mert látták a keresztfán kiszegezve: Akkor egyszerre, — oh csodák csodája, — Fölpattan sirja zára, S búbjája most kezd még csak tündökölni... — Az igazságot nem lehet megölni!

Ti, a kik egy szent eszmét — Igeképen, — Hordoztok a szívetek közepében, S túrtétek érette a gúny palástját, Hitvány poroszlok árnyalópadását: Oh, ma ténkétek szólnak a harangok, A husvétii harangok... És nyelvük az eget, földet betölti: Az igazságot nem lehet megölni! Szabolcska Mihály.

A HAMELNI TARKA SÍPOS.*

I.
Hameln kicsiny braunschweigi város, S a szép Hannoverrel határos; A Weser, mely ott egyre mélyül, Épen falát locsolja délről, S köröskörül a táj Csupa kellem, csupa báj. De a mikor kezdődik ez a nóta (Vagy ötszáz év eltelt azóta) Siralom zúgott minden házon át, Mert mindütt szörnyű fajzat vert tanyát.

II.
Patkány! Patkány, Mely ebet ölben, czizust a padkán Halálra mart, hajh! szörnyűképen, Gyereket bántott bölcsességben, A mennyi sajt volt, mindent összefalt, Szakács láttára tepsiket kinyalt, Heringes hordot széttört száz darabba, Fészkét rakott az innepi kalapba, Megrontott minden asszony-trécselést, Minden beszédében nagy-visítva, Majd dűrban, majd moliban sívta, Százféle hangon véve részt.

A nép nem bírja túrni már e vést, A városház elébe ront, S bekiabál: «A bíró sült bolond, És nemkülömben a kupahtanés. Micsoda reneteg blamázs!»

* Browningnak, a nálunk még kevésbé ismert nagy angol költőnek ez a verse minket már a tárgy magyar vonatkozásánál fogva is érdekelt, a mennyiben az erdélyi szászok származásának legendáját dolgozza fel.

Egy lélek sem gyanítja ott, Mi nemzetségu és mi fajta, Csak bámulják a hosszú alakot S hogy mily bohó a gúnya rajta. Sőt egyik így szólott álmélkodón: «Ez olyan, úkapám minthogyha von', Ki hallva, az Itélet kúrje zendül Kibujt hamar a kripta-csendből!»

VI.
De az elébük áll és szólni kezd: «Tanács urak, rám bízhatjátok ezt! A mi csak féreg él a földtekén, Elmondhatom, hogy minddel végzek én. Porban csúszó — vízben úszó, Lábon járó — szárnyon szálló: Várslatommal mind huzom vonom, Hogy kénytelen követni a nyomom.

Szégény-gyalázat valahányra, Egy óra hosszat a prémszegélyű tógát, S kisütni holmi szert a nyavalyánkra Még egy se bírt, sőt egy se próbált! Urak! szedjétek össze magatok, Dolgoztassátok agyatok! Ha meg nem ment a böles szinedrion, Kivetjük innen éket ebrudon; Ha nyugtunk nem lesz, óh ikolnak: A városházról pakolnak!»

S hogy ez a látma jött a tér felül, Bíró-s tanácsnak vére hűl!

IV.

Sok dikezőtől hangzik termők Egy óra hosszat; s végre szól az elnök: «Bár volnék innen száz mérföldnyire! Könnyű e hadnak lent üvöltnie, Hogy törjük a fejünk... Szegény agyam Már szinte sajn, úgy elgyötöröm magam! Ah uraim! de hát Mért nem tud senki mentő ideát?!»

A mint így végezett, szívet szakajtón: Valaki csöndesen kopog az ajtón. «Hah, mond a bíró, mi zavarja békén? Vagy csak czipő kaparja künn a gyékényt? Ha hallok ilyen patkányféle neszt, A szívem mindjárt tiktakozni kezd!»

S hogy ott ül s karja haskóján pihen, Szétnéz, pislogva, ostobán. (Mert sohse látszik apró szemiben Több fény, mint rég kibontott osztrigán — Kivéve hogyha délben azt találja: Teknőcz-leves került az asztalára.)

V.

«Bujj be!» kiáltja most Hameln ura, S ime belép egy furesz figura. Földet ver a kabátja szárnya, Fele vörös, a fele sárge: Czingár, szurós tekintetű, Kék szeme úgy néz, mint a tű. Világos fűrt omol le vállán, De mint a bronz, sőtét a bőre: Pihe sines arczaín, se állán, S mosolygva lépdegél előre.

Szakmám kivált az olyan állat, A mely embernek kár s útlat: Varangy, vakondok, taví gyilk, Szeremtül pusztul mindenyik. Nevem, urak, «a tarka sípos!»

S most látták, hogy veres- meg sárge-csíkos Szalag fityeg a nyakáról alá, És egy kis sip van köve rá; És látták, hogysmint billegett az útja, Már szinte vágyva, hogy a szája fűjja A furnyát, mely himbált könnyedén Odon szabásu köpenyén.

Aztán folytatta ily szavakra: «Úgy nézettek reám, ágról-szakadtra, Hogy értem küldött a minap a khán, A mikor sáska-járás volt nyakán, S hogy földjén vámpiroknak hada dűlt, A Nizám síjom áltál szabadult. De hát... ha a patkánnyal bírhatok, És nem hagyok belőle irmagot: Számíthatok-e majd munkám díjára: Ezer aranyra?»

S a város bírja S a böles tanács örömmel felrival: «Jutalmunk mi ötven annyival!»

VII.

A sípos elmegy. Odakinn Titokzatos mosoly van ajkain: Örül neki, hogy hallgatag csövében Milyenes varázs van ébren. Aztán, mint járatos zenész, Csucsorított ajkkal síjára néz, S villog szeme, kék s zöld sz krakat hányva, Mint sőt ha hintenek a gyertyalángba.

Hármat se fűjt a sípba még, S már mintha hadsereg morajlanék; S lett a morajbul zsongás-bongás, Veszett szorongás — tétova rontás, Lett mindenünnen nagy patkány-tolongs.

Volt ott kövér — meg ösztövért Volt óriási — s makk-kopáncsnyi, Fekete és ezüst-színű, Rézűst-színű, és fűst színű, Elhízott testű zord kalóz, És virgoncz, ifju matralócz.

Sok hosszú farku, éles bajszu haramia, Sok összetartó, tíz-husz főnyi falamia: Férj meg nő, és minden pereputty, Merre a sípos tart, vele fut.

Megy, mendegél, a patkányok pedig Szökellő tánczlelésébe' követik, Míg a folyóhoz érnek — belelesnek S mind egy szálig belevesznek. Egyetlenegy van, a ki hős S kövér, mint Caesar, és erős, S ki átúszik a mély vizen S a gyászrul menten hírt viszen A távoli Patkány-bírodalomba, Hol, jártas lévén az irodalomba, A «Komentár»-ját ő is tollba mondja. Mely szült kép: «Midőn elkezdte azt a dalt, Ugy rémlett énneknek, hogy vágnak friss paczelt, Préselnek izes almabort, Eezetbe raknak ugorkát, kaport, Egy ember kompót-üveget kidönt, Flénkbe őnt — halzsír-özönt, És kifeszít vajas bódont. És mintha egy hang, folyton távozó, Édesb, mint édes hárfaszó, Zengné: «Vigadj, oh patkány-néző! Csemege-bolt lett az egész világ: Előre mind, ki nyal, ki fal, ki rág — Itt a jó frústokok, ebédek, vacsorák!»

... És ép midőn élém, napként szemembe sűtve,
Egy czukros láda tűnt, feneké már kiutve,
Alighogy néhány ölnyi messzeségben,
És szinte invitált: „Oh kezdj ki szépen!” —
Egyszerre érzem, hogy — nagy ég! —
A piszkos vízbe pottyának!

VIII.

Hamelnek most minden harangja csendült,
Csoda, hogy egy pár tornyuk össze nem dült.
„No, szólt a bíró, népem! rajta, menj hát,
Fogj hosszú póznát és gerendát,
Düld szét a lyukaik — és zárd el utaik!
Építész, ács kezükre járjon,
Hogy hirmondója se legyen e tájon
A patkány-fajnak! ...”

Am egyszerre most
Látják feltűnni a sípót,
Ki a piacra lép — és szól eké:
„Bíró uram, zokon ne es-ék,
De úgy dukálna, hogy előbb
Ezer arany forintom kifizessék!”

IX.

Ezer arany forint!
A bíró s többi társa mind
Ijedt és bámsz — szemekkel ránéz.
(Mivelhogy a patkány-viták alatt
Üressé lett sok boros átalag,
És tudták, legnagyobbik hordójukba
Féltannival is menni borod jutna!)
E piros-sárga köntösű cigány,
Ez a csavargó ennyi pénzt kíván!
„Hm, hm» felelt a bíró, rá morogva,
S átfigyelt a szenátorokra,
„Hisz a folyó már minddel végezett —
Szemünkkel láttuk, mind beléveszett,
És a mi holt, már többé fel nem éled!
No hát? ... De föl ne tedd e böles tanácsrul,
Hogy pár kupányi bort szólna tőled;
Sőt pár garast is adnánk ráadásul.
De hogy ezer forint legyen a prédád:
Komolyan hogy vehetted azt a tréfát!
Mostan, hogy tönkre pusztult annyi holmi,
Csak nem fogunk ily sok pénzt pazarolni!
Ezer arany!! — Adunk majd ötvenet!”

X.

A sípós arcán néma döbbenet,
Oszl' felkiált: „A mókát hagyjuk el!
Egyébiránt én várok, hogyha kell.
Ígertem, hogy ma délbe még
Bagdádna városába mék,
Hol egy szakács megadja díjamul
A leves-porcziómat,
A mért a tűzhelye alól
Kiirtám mind a skorpiókat.
Szegényt nem nyúzik én, — de rajtatók
Minden petákokt én behajtatok,
S ha dühbe hoztok, ily rútul kifosztván,
Másképp nótát fúj nektek sípóskám!”

XI.

„Ejha, szólt a bíró, mily kapcszkodás!
Hát mért jobb nálam egy szakács?”

Buta sípóddal, tarka-barka rongyba,
Még sértegetsz is, adta vén bolondja!
Fenyegedőzmi mersz? No nézd a léhütőt!
Eredj csak és sípój — sípold ki a tődöt!

XII.

S az ismét útra kél, és újra látják,
Szájához mint illészi síma nádját.
S alig bocsát ki rajta
Kilencz-tíz hangot ajka
(Lágyat, milyennel művész azelőtt
Sohasé regette a levegőt):
Valami pissen, valami zizzen,
Valami csörren, valami zörren;
Víg bandák futnak nagy-zihálva,
Egymást lökdösve, taszigálva;
Sok kis láb tipeg-topog,
Faczipó kiipeg-pogog,
Sok tenyér — tapsra kél
Sok kis ajk — zöngve zajg.
Mint összeszalad az apró barom
Ha árpát hintenek az udvaron:

Ugy fut, csicsereg — százféle gyerek,
Ugy düll oda, dől — szünetlenül
Sok szöke tucskó, — sok deli fruska
S mindnek szeme gyűl — orcája pirul,
S ujjongva, kacagva, útembe rohannak
Nyomában a bűvös-dallamu hangnak.

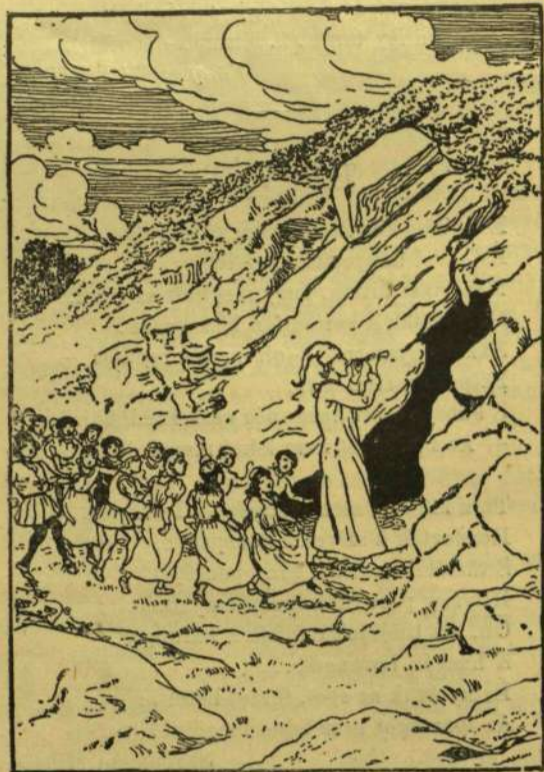
XIII.

A bíró hűledez, s körötte állván
A többi is mind olyan, mint fabálvány.
És egy se mozcizan, egy se mukkan,
A mint azok szokellnek mámorukban.
Szemök kíséri csak a futás-lótást,
A mely zsihongva követi a főtást.
És izzad a bíró, mint kinpardon,
És a tanács is szív-szorongva látja,
Hogy az már az út legvégén vagyon,
S már arra fordul, hol a Weser ágya,
S már gyermekik előtt ott zúg a sárga hab...
De nem... most hirtelen délről nyugatra csap,
A hol a Koppel-hegynek van a talpa,
S vele az apró nép is, riadalba.
S már könnyebbülve, szólnak ilyenformán:
„Csak át nem kelhet a hegységnek ormán!
Zenéjét majd csak abba hagyja itt
És visszahozza a csapatjait!”

De íme, az a hegy élébe járul,
A melyen egy kapu kitárul,
— Miként ha barlang szája nyilna rajt —
S beengedi a sípót, be a rajt;
S a mikor mind a hegy gyomrába jut,
Láthatlan kéz becsapja a kaput.

Azt mondtam: mind? Nem a'. Egyet kivéve,
Ki sánta volt és nem jött idejébe,
S ki évek mulva is busult, s ha szidták,
Ékép fejtette meg rozsd kedve titkát:
„Nekem az élet már csupa sohajtság,
Hogy elhagyott a sok jó régi pajtás!
Hogy is ne fájna, hogy még itt vagyok,
S nem látom mindazt, mi nekik ragyog,
S a mit a sípós ígért nekem is...
Azt mondta, hogy rajd szép vidékre visz,
A mely Hamelntől csak pár kődobás:
Hol száz patak lejt, van száz rét, csodás,
A hol a rózsá szöke köntösbe búj,
Hol minden különös, hol minden új,
Hol a veréb páváknál ékebb,
Hol a dámvadunkkal is fölér az eb,

A méh fulánktalan repül a kasba,
A ló sas-szárnnyakon száll a magasba...
És ép, mikor megnyugtatót,
Hogy béna lábam írhoz juthat ott:
Egyszerre hah! már a sípót se hallom,
Ott állok egymagam, kívül a halmon,
Elhagyva fölük — s óh én sánta lábom
Sose fog járni ama szebb világban!

XIV.

Hamelnbe, hajh! — nagy most a jaj.
Sokan idézik — a szentírás ígét:
Hogy tí fokán tevé könnyebben bújhat át,
Semmint egy gazdagot az Isten bébocsát!

Hát persze, a bíró parancsot oszt,
Hogy menjen hírnök kelet- és nyugatra,
És a ki megtalálja a sípót,
Ékes szavakkal majd a hívogatja:
„Kap annyi pénzt, hogy el se bírja terhit,
Csak hozza vissza már, a kiket elvitt!”

Am végre látják, minden munka meddő,
S már nem remélik, hogy az újra megjö.
S emlék okáért azt az útjokat,
A melyen sznap elvonult a had,
Ezentúl úgy hítták, hogy sípós-út:
De ott sípós elöl becsukják a kaput,
S ki mégis ott zenél,
Biz abbal meg nem él.
Sőt azt se tűrik, hogy az utca csendjét
Felérje holmi hangos kormcsma-venedg.
Később a barlang szája mellett
A város oszlopot emeltet,
Melyen e bús történet megvagyón.
S lefestetik az oltár-ablakon,
Hogy abbul is tudhassa meg a nép,
Gyerekeik ki lopta el s mikép;
És máig is ott áll e kép.

Legvégül szóljon arról is a nóta,
Hogy él Erdélyben egy pár század óta
Egy faj, mely (szidják bár ezért)
Sohasem ottani nyelven beszélt,
Tesz-vesz, ruházódik külföldi módra.
Szerintök meg van írva egy regében,
Hogy földalatti tömlőz üregében
Bolyongtak őseik, míg valahára
Kiertek Erdély talajára.
De hogy' jöhettek Braunschweigtól idáig —
Arról hallgatnak krónikáik.

XV.

No kis fiam, okulj, és így szegd meg szavad!
Senkit, s kivált sípót, becsapni nem szabad,
Akár patkányb' tett, akár egérbe' kárt:
A mit gyalog ígérsz, lovon is azt megáll!

Browning Róbert után:

Radó Antal.

KÉSŐN.

Elbeszélés. — Irta SZIKRA.

— Csodaszép asszony volt, — kezdte Verédy,
mialatt félszemmel a lámpa elé tartott likörös
poharában gyönyörködött.

— Minden asszony, a kiről kalandot mesé-
lünk, csodaszép. Menjünk tovább, — szolt közbe
a báró szárazan.

— De ez igazán az volt, — sóhajtott Verédy. —
Bizonyoság reá, hogy harminczhét esztendejét
egész nyugodtan be merete vallani.

— Ez már beszéd, — hagyták rá tiszte-
lettel.

— Igen. Vannak ilyen asszonyok a világon —
bölcselkedett Poprády. — Ezeknél nem az
arezon vannak a ránczok, hanem a szívben.

— Szó sincs róla. Annak az asszonynak, a
kiről én beszélek, a szíve is bájosan fiatal
maradt.

— Szóval: fülíg szerelmes voltál belé, öre-
gem.

— Nem tagadom. Szerettem fiatalágom min-
den lelkesedésével, minden idealizmusával.
Szerettem úgy, a hogy csak huszonnégy éven
aluli korban szeret az ember.

— Te szerencsés kópé...
— Dehogy is. Hiszen épen itt kezdődik az
én szomorú históriám.

— Micsoda? Ó szép és kegyetlen volt?
— Ejh, ha sohasem engedtek szóhoz jutni!

— Halljuk, halljuk!
— Keresztia voltam a férjnek, s mint ilyen,
sokszor hónapokig időztem kastélyukban. Az
ismerősök az Adeline grófnő szerelmes apród-
jának csúfoltak. És én erre nagyon büszke
voltam; csak attól rettegtem, hogy Gramszi
előbb-utóbb spektakulomot csinál miatta.

— Gramszi? Ki az a Gramszi?
— Csak volt. Valami Dunántúlról szakadt
szegény rokon. Egy rém-alak, nevét úgy hiszem,
a német Gram és Grampusz fogalmak össze-
tételéből kapta, legalább is: megfelelt mind a
kettőnek. Örökké sápatott és senkinek sem ha-
gyott békét. Életét különben abban koptatta,
hogy az Adeline egészségére és lépteire vi-
gyázott.

— Ej ha?!... Sokszor oda kívánhattad, a
hol a bors terem, mi?
— De hányzor!... Annál inkább, mivel
tudnotok kell, hogy a férj botrányosan elha-
nyagolta Adelinét.

— És ő?
— Ó szegény, sorsába beletörődve, derűs
egyformaságban élte napjait.

— Ugy? na, akkor jól tette az a férj, hogy...
— Na de miért?
— Mert az olyan asszony, a ki mindennek
daczára képes derűs egyformaságban élde-
gélni... Brrr! Uram fia! Még a hűtlenkedés-
nek is elvonné varázsát, ha tudnám, hogy mi-
alatt én mással mulatgatók, a feleségem otthon
derűs egyformaságban éldegél.

Verédy dühösen rágta kialudt szivarját.
— Mennyi ostobaságot beszéltek itt össze-
vissza, — mondta megvetéssel. — Pedig ugyan-
csak messze jártok a valótól. Mert a valóság az,
hogy Adeline végtelenül szenvedett a férje
miatt, csakhogy, — és itt a magyarázat: mivel
szülei ellenére ment volt hozzá, csupa büszke-
ségből, daczból, önámításból, magára erőszak-
olta a derűs egyformaság álarczát.

— Így már más, — bólgatótt Parády. — És
te, persze, nagyon hamar kitaláltad lelkének
vergődését, árvaságát, mi?
— Igen, és csak még jobban imádtam érte, —
felelt Verédy s volt valami a hangjában, a mi-
től mindenki, még ő maga is, egészen megille-
tődött.

— Folytatom én, — kiáltotta Parády, a ki
nem kívánt megilletődve lenni. — Folytatom
én. A mi Verédy Józsinak egy darabig tévovázott,
küzdött, — veszekedett önmagával, — s ekkor
felajánlotta szerelmét kárpótlásul... mi?
— Nem egészen így történt.
— Hát hogy?
— Másképen. Budapesten voltam. Az első
szigorlatra készültem. Adelinét már három hó-
nap óta nem láttam és ez valamiképp csendesi-
tett szerelmemen.

— Ohó, te kis csapodár...
— Szerettelek volna az én helyzetemben

látni. Messze tőlem egy asszony, a kit imádkoz
mint egy istennőt, de a kiről tudom, hogy
olyan megközelíthetetlen, mint egy istennő,
hogy itt Budapesten... De hagyjuk ezt, hiszen
bármit tettem is, — szívem legerősebbé
mégis csak hű maradtam Adelinehez. És akkor
mi történt? Az, hogy gyászkeretes szomorú
jelentés a Gramszi haláláról értesít s hogy
mielőtt még jóformán átéhrthetném, hogy ez
milyen kellemes változás, meghallom, hogy az
Adeline férje Monte-Carlóba utazott Cseppkövi
Birivel, — még pedig ugyanazon a vonaton, a
melyen az Adeline szülei!...

— Véletlenül?
— Meghiszem azt! Na, most ebből mi lesz?
— Kérdeztem magamtól. — Ezután csak lehetet-
len, hogy Adeline továbbra is álarczul használja
a derűs egyformaságot?... Elválik?... Nem
válik? S ha nem válik, hogy fogja ezt a meg-
aláztatást elviselni? Szó nélkül? Nyílt láza-
dással? Titkos megtorlással? — Örültem vágy-
tam hozzá. Szerettem volna szemeiből a köny-
nyeket feleskölni, ezer vigasztaló szót a fülebe
súgni, kis, átlátszó, fehér kezeit a kezemben
tartani. Szóval szerettem volna mindama böles
örültségeket elkövetni, a melyeket egy szerel-
mes huszonnégy éves ember ilyen esetben elkö-
vet. De nem mertem. Hisz tudjátok ugy-e, hogy
a huszonnégy éves aluli ember asszonynyal
szemben mily gyáva? Attól féltam, hogy még
be sem ereszt házába most, a mikor teljes el-
hagyatottságban keresi a módot, melylyel a
részakadt események ellen védekezzék. És ek-
kor... egy levelet hoz a posta. Nagyon rövid
levél volt, de mire elolvastam, máris feledve
volt félelem, szigorlat, budapesti szerelmek,
minden. Csak egyet tudtam, hogy Adeline vár
engem, mert Adeline szeret.

Elhibítetek, hogy nem soká tartott a csoma-
golás, s én még az nap Tisza-Vadára repültem.
Megérkeztem, de az állomásnál nem vár senki.
Elkésve kaptá sürgönyömet, gondoltam s mivel
a kastély alig volt két kilométernyire, elindul-
tam gyalog.

Úgy uzsonna tájra érkeztem oda. Késő augus-
tusi nap volt; az egész kert telve kábító illat-
tal. Erezt gyümölcs, erjedő szilva, kaszátlanul
maradt here-táblák, viola, heliotrop, s száz más
nyíló virág részegítette meg szerelmes lelkemet.

Hogy fogom őt visszontlátni? Mit mondunk
egymásnak? Hogy zárom karjaimba?... Mind
ezt kérdegeztem, mind ezt elképzeltem, és csak-
nem futva igyekeztem az előttem fehérő ház
felé.

Bélepek az előszobába. Senki. A pipázóba.
Senki. A nagy szalonba. Senki. Végre az asszony
boudoirjának függönyét húzom nagy vigyázva
széjjel, s mit látok? — a férjet, — a ki hálál-
kodva, bűnbánólag esőkolgatja az Adeline ke-
zeit.

Mintha kigyók sziszegnének rám azokról a
zöld selyem függönyökről, olyan irtozáttal hát-
ráltam mellőlük. Hogyan? Adeline máris elfe-
lejtett, máris megbocsájtott?

Vérlázító, undorító viselkedés, nemde? Akkor
legalább úgy éreztem és kétségbeesve menekül-
tem a házból; s míg egy épen Budapestre ind-
tul a vonatba vetettem magam, lázongva átkoz-
tam a nők álnok kiszámíthatatlanságát.

Verédy nagyot sóhajta elhallgatott.
— Nézzétek, — nevetgelt Parády, — hát nem
úgy nekibusulja magát, mintha még most is az
Adeline szerelmét sajnálná?...

A báró is jónak látta poharát az övéhez koc-
ozintani.

— Adósunk maradtál a históriád «pointe»-
jével, öregem.

— Hogyan? a «pointe»-jével? De hiszen
nincs tovább. — Volt valami a hangjában, a mi
a további faggatásnak elejét vette.

De mikor vendégei távoztával magában ma-
radt a báróval, mégis előkeresgélte egy levelet
írászatlanak számos fiókjaiból, s maga elé tette
a dolgozó lámpa szűk határu fénye alá:

— Akarod hallani? — kérdezte.
— Hógnye. Sokszor igen mulatságosak az
ilyen ásatások.

— Bevezetésül megjegyzem, — mondta Ve-
rédy, mialatt cigarettére gyújtott, — hogy ezt
a levelet Tisza-Vadára való menekülésem
utáni reggelen kaptam Adelinétől.

— Józsi! — olvasta Verédy s igyekezett
hangját színtelené tenni. — Láttam, mikor a
függönyöket széjjel vontá, s láttam, a mint a

kerten át sietve távozott, de ha maga kinézett
volna a kupé ablakából, meglátott volna engem
nevetségesen kihévílve, a mint kétségbeesve
intettem, hogy elérjem a lehetetlent, más
szóval, hogy megállítsák az elindult gyorsvona-
tot! Ha tudná, mennyire egészen hozzám illő
jelenet volt ez, mennyire illusztrálta egész éle-
temet, ma talán nem átkozna olyan nagyon. —
Mert hogy átkoz, azt érzem, tudom s végtelen
szerencsétlen vagyok miatta...

Szeretném magával megértetni, hogy mi ment
vége tegnap reggel óta a lelkemben, de félek,
nem fog megérteni, legalább egyelőre nem.
Ezért csak azt kértem magától, hogy van-e
magának fogalma arról, mi az, ha valakinek
mindig, minden későn érkezik? Lássá, engem
azzal az átkokkal vertek meg az istenek, mert
én mindig mindent elkésve kaptam. Az esze-
met, — miután életemet bolond módra leköt-
töttem. A szépségemet — a mikor fiatalágom
már muló félben volt, — mert kérdezzen meg
bárkit, s meg fogja tudni, hogy én harmincz
éves koromig számba sem jöttem mint «szép
asszony», — annyira nem, hogy addig senki
rám se nézett, — azután pedig? már észre se
vettem, ha rém néztek...

S a szerelem? ... Lássá, az késett legtovább,
és az boszulja meg magát rajtam legkegyetle-
nebbül.

Természetesen, a mikor férjhez mentem,
meg voltam arról győződve, hogy szerelmes
vagyok az uramba. Sőt ez a hit annyira mély
gyökeret vert a szívemben, hogy életem tíz leg-
szébb évét az ő utána való bánkódással, sóvár-
gással töltöttem. Ez alatt tünt, futott melőlem
az élet, minden örömeim, minden kárpótlása-
val, és én meg se láttam. De egyszer, úgy öt év
előtt, mikor férjem nevét egy kártya-üggyel
összekötöttem nagyon is hangosan elmeget-
ték, feleltem, hogy a végtelen irt konstá-
táltam magamban és magam körül. Abban az
időben keztem is azon gondolkozni, hogy részt
kérek magamnak azokból az örömeiből, me-
lyek — úgy hallottam, — oly könnyen elér-
hetők. — De a nevelés, a szokás, s az olyan
asszony bizonytalansága, a ki megvénült a nél-
kül, hogy valaki szerelmet vallott volna neki,
mind, mind utamat állták: s ezért én ezután is,
csak úgy mint azelőtt, folytattam elhagyott
napjaim egyhangú pergetését.

Ekkor jött maga az életemben. Először csak
mint egy pelyhes álló, ártatlan kacagású, lel-
kesült túlzással beszélő, titkolt, vagy talán:
öntudatlan szerelmemmel, imádatlalt, csodálattal
eltelt édes gyermek. Az «Adeline grófné szerel-
mes apródja», a kiből én anyai szeretettel ve-
gyes művészi kedvtellessel gyönyörködtem. Így
mentek az évek a nélkül, hogy észrevettem
volna a maga fejlődésében s az én hervadásom-
ban a változást.

És ekkor, — emlékszik? — három hónap
előtt történt... Gramszi már betegeskedni kez-
det s a házban maradt, mi pedig ketten a nyíló
májusfa alatt ültünk s maga Henry Esmonde-ot
olvasta fel nekem. Egy szó sem volt közöttünk.
Egy pillantást se váltottunk, s mégis, a mikor
abbahagyta az olvasást, éreztem, hogy maga
másaképp szeret mint eddig... s hogy én...

Emlékszik? Másnap elutaztam. Azt mon-
tam, az anyámhoz megyek. Hát nem volt igaz,
mert csak saját magam elől menekültem. De
mikor megírták, hogy maga elutazott, haza
siettem újra, hogy legalább ott lehessenek, a hol
maga is járt, a hol visszavárázsolhattam emlé-
két, a hol minden magáról beszél.

És mégse írtam magának, és mégse hívtam
vissza, és mégis gyáva maradtam. Pedig vágya-
koztam maga után! De vártam és reméltem,
mert sejttem azt sügta, hogy valami fog tör-
ténni, a mi összes bilincseimet megoldja.

És valóban egyszer csak arra ébredtem, hogy
hűségem, de zsarnok örzöm meghalt: férjem
pedig...

De hiszen tudja, hogy ő mit tett.
Más asszony talán sirt volna, mégsegyenült
volna. Én csak azt éreztem, hogy szabad vagyok.

S mégis, — hiszi-e? — napokig küzdöttem
magammal, a míg végre elküldtem magához
hívó leveletem.

Újra: későn! De azért ne átkozzon, hanem
nevessen, nevessen, mint a hogy én nevetek,
mert a mi ezután következett, az olyan nevet-
séges, hogy szinte kikapasztotta könnyeimet
mindörökre. Hisz a míg én a perzseket számol-

gatva vártam magára, ime kinyílt az ajtó, s belépett rajta a férj! Igen. Az éveik siratott, évek óta megvetett férj. S hogy tért meg, Uram fia! hogy tért meg. Megundorodva, kijózanodva, büntudatosan, bűnbánóan. Csak egy kis zugért könyörög a tűzhely mellett, — csak egy darab kenyérért — de az én kezemből.

Hát mit tegyek vele! Elhagyjam? Kidobjam? Érzem, egyikre sem vagyok képes. Talán azért, mert tíz évig sirattam, de még őt sem telt el egészen, a mióta örülök, hogy nem háborgat. De nem szeretem, és irtózat fog el arra a gondolatra, hogy ő szerethet. Óh, hiszen tudja jól, hogy szívem minden dobbanása egyedül a magáé.

Mégis, Isten vele, Józsi!... Még vissza sem hívom, mert ezután szerelmét csakis millió kis apró fondorkodások, hazugságok árán birnám megszerezni, — ehhez pedig nem értek, — s most már késő volna nekem ilyesmit megtanulni. Késő, késő, — nevésegesen, kétségbejöttön késő, mint minden az életben...

Veredy elgondolkozva hajtogatta össze az elsárgult levelet, aztán félig barátjához fordulva, mégis inkább csak magának mormolta:

— Alig két hónapra e levél után a férj sürgönyét kaptam, mely az Adeline beteggyárhoz hívott.

— Hogyan?

— Igen. Lőről esett le. Később meghallottam, hogy elképzeltetlen vakmerőséggel kereste a veszélyt. Férje zokogva adta tudomra, hogy önkivételében mindig a nevemet suttopta.

— És mikor meglátott, felismert?

— Nem. Későn érkeztem. Már akkor halva volt.

AZ ÚJ KORMÁNY.

Isten úgy akarta, hogy ezerkilencszázhatban a kalendáriumi tavasz egyben a magyar nemzet alkotmányosságának és békességének is kitavasodása legyen. Hosszú tél előzte meg mind a két tavaszt. A természetét is, a magyar

Koller tanár utódai fényképe.
WEKERLE SÁNDOR MINISZTERELNÖK.

népzetét is. És e hosszú tél után szinte átmenet nélkül, egyszerre termett itt a maga melegségével és világosságával, bimbófakasztó verőfényével mind a kettő. Még a mult héten is úgy látszott, mintha nem múlték el a tél, hanem előről kezdené a dolgát. Hideg volt, sivított az éjszaki szél és hópelyheket sodort szárnya a földre. De egyszer csak mégis itt termett a tavasz tündére és aranyhajának fényes sugarai omlottak a világra.

Ugyanilyen világ járta a politikában is. Az esztendőnél régebb ideig tartott tél mintha még csikorgóbbra akart volna fordulni, sűrűbbé vált a hideg homály és azt kellett hinnünk, immár befagy alkotmányos életünk minden forrása és folyama: mikor hirtelen tavaszi fénybe derült

az égboltozat és éltető melegség szállt a földre.

Az esztendőnél tovább tartott politikai háborúságnak egyszerre vége szakadt; mikor már attól kellett tartanunk, hogy a legádázabbul kiélesedik. Nem minden háború haszon nélkül való, de mindeniket a béke hasznáért vívják. Maga a háború csak áldozatot jelent, sokszor nagy, nehéz és gyászos áldozatot egészen addig, míg el nem érkezik a békéhez. Ezért haszon és áldás minden nap, a melylyel a béke a háború útját megrövidíti.

Ez a most befejeződött politikai küzdelem elég sokáig tartott: de viszont a béke megcsinálásának munkája igazán nem is történetelt volna meg rövidebb idő alatt. A történelmi idők természetéhez tartozik, hogy szinte minden órát megtöltene nevezetes események tartalmával és a legutóbbi napok óráin valóban ott van a történelmi idők karakterének ez a vonása. Ezeknek a napoknak a cselekvése szinte a gondolat sebességével fejlődött, nőtt és érett, hogy gyümölcsét a magyar nemzet számára megteremje.

Április negyediken indult meg az utolsó béketárgyalás, április 6-ikán már megvolt a béke, hetedikén megalakult, nyolcadikán fölesküdt és kilencedikén bevonult Budapestre az új alkotmányos, felelős magyar minisztérium. A legnagyobb örömmel köszöntött kormány hosszú évtizedek óta.

Hozzá tartozik e kormány diszéhez és díszéhez, hogy a tagjai egyáltalában nem szorulnak bemutatásra. Nem olyan férfiak, a kiket a hatalom egy elhatározása emelt a nemzet szeme elé. Megbízottjainak a király a nemzet megbízott férfait választotta. Vezéreket tett meg vezetőkné, olyan politikusokat állított az első sorba, a kiknek nem kellett előre lépniök, hogy ebbe a sorba kerüljenek. Ilyen fáradságra nem volt szüksége se Wekerle Sándornak, se Kossuth Ferencnek, se gróf Andrássy Gyulának, se gróf Apponyi Albertnek. A kik most elsők lettek a hatalomban, elsők voltak idáig is tehetségben és tekintélyben. Munkájuk, hatásuk a közé, az országé volt már eddig is.

Erdélyi fényképe.
KOSSUTH FERENCZ.

Koller tanár utódai fényképe.
GRÓF ANDRÁSSY GYULA.

AZ ÚJ KORMÁNY TAGJAI.

Koller tanár utódai fényképe.
GRÓF APPONYI ALBERT.

Életrajzot írni róluk fölösleges lenne ilyen körülmények között. Tudva való, hogy az új kormány tagjai a nemzeti akarat híveinek táborából kerültek ki. E tábor híveit tartozott Wekerle Sándor is, a ki a közigazgatási bíróság elnöki székéből kerül át a miniszterelnöki székbe: noha ő mostanában nem volt egyik párt kötelekében sem. A negyvennyolczas és függetlenségi párt vezéréiből három vállalt miniszterséget: Kossuth Ferenc kereskedelmi, gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi- és Polónyi Géza igazságügyi miniszter. Az alkotmány-párt tagja az új miniszterek közül kettő: gróf Andrássy Gyula belügyi- és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter. Gróf

Zichy Aladár a Felső személye körüli új miniszter a néppártnak volt vezére. Az új miniszterek közül nem mind új miniszter. A kabinetnek három olyan tagja van, a ki már volt a királynak felelős tanácsosa. Wekerle Sándor a legtöbbszőr. Azonkívül, hogy pénzügyminiszter volt Tisza Kálmán és Szapáry Gyula kabinetjében, miniszterelnök is volt, még pedig két ízben. Előbb gróf Szapáry Gyulának, másodsor — magamagának volt az utódja. Most harmadszor foglalja el az első széket a miniszteri fotelek sorában. Három a magyar igazság. — Miniszterviselt férfiú már Darányi Ignác — a ki a régi székébe tér vissza — és gróf Andrássy Gyula, a ki Ő Felső személye

körüli miniszter volt 1893-ban, ugyancsak a Wekerle Sándor kabinetjében.

A korelnökség a kabinetben Kossuth Ferenczet illetné, a ki 1841-ben született. A legfiatalabb új miniszter gróf Zichy Aladár, a ki szeptemberben lesz negyvenkét esztendőse. Kalendáriom szerint három negyvennyolczas tagja van az új kormánynak, de a háromból kettő — hatvanhetes. 1848-ban születtek ugyanis Wekerle Sándor, Darányi Ignác és Polónyi Géza. Olyan fiatal tagja, a ki az 1867-es kiegyezés dátumát képviselje a maga születése évében — nincsen az új kormányban. A leghosszabb parlamenti multja gróf Apponyi Albertnek van, a ki 1872-ben kapott először mandátumot.

Koller tanár utódai fényképe.
GRÓF ZICHY ALADÁR.

Erdélyi fényképe.
POLÓNYI GÉZA.

AZ ÚJ KORMÁNY TAGJAI.

A KASSAI HONVÉDSZOBOR. — Horvai János és Szamovolszky Ödön szoborműve.

Az új miniszterek legnagyobb része nemcsak a politikában kapacitás. Kettő közülük: gróf Apponyi Albert és gróf Andrássy Gyula *akadémikus* is, Kossuth Ferenc a vasút- és bányatügy terén európai hírű tekintély, és Wekerle Sándor már harmincz esztendőskorában az egyetemi katedrálót tanította a pénzügyi és közgazgatási jogot. Darányi Ignác nagy gazdasági reformokat alkotott és Polónyi Géza, mint ügyvéd, az első egyike az egész országban.

Erős férfiak állnak az ország hajójának kormányhidján. Legyen munkájuk és szerencsájük méltó a bizalomhoz, mely őket körülveszi. Sz.

A KASSAI HONVÉDSZOBOR.

Kassa város régi kurucz hagyományainak hódolt, a mikor elhatározta, hogy szoborral örökíti meg fiainak, a szabadságharc híres veressipkásainak hősiességét. A szobor készítésére a megbízást pályázat útján, 21 pályázó közül, Horvai János és Szamovolszky Ödön szobrászművészek nyerték el, a kik most már teljesen elkészültek munkájukkal. A jellemző, sok erővel mintázott szobor szépen fejezi ki Kassának, az ősi kurucz városnak multját, a melyben összekapcsolódnak a Rákóczi-kor és a szabadságharc emlékei. Egy fiatal, izmos honvéd áll rajta, kezét fogva egy öreg kurucz vitézzel.

A szoborbizottság, melynek elnöke Takács Menyhért jászói premontrei prépost, tagjai

pedig Zala György, Benczúr Gyula, Bezerédi Gyula és Hegedűs László kitűnő művészeink, — már elfogadta a szobrot s így semmi akadály sincs annak, hogy a tervezett időben, június 10-ikén leleplezzék.

KOSSUTH LAJOS LEVELE SZÉCHENYIHEZ A LÁNCZHIDI NYILATKOZAT ÜGYÉBEN.

Gróf Széchenyi István, miután sikerült egy hídnak szükségessé váltáról az embereket meggyőznie, megalapította a hid-egyesületet s addig igazgatta a gyakorlati kivétel érdekében, míg létre nem jött ez ügyben az 1836. évi 26. törvényezikkél. Ezután a vállalkozás hasznosságát igyekezett kimutatni, nehogy a politikailag nagyon is kielezett eszme (a nemesség megadóztatásának elve) megbukjék. Nagy fáradsággal s azzal a feltétellel, hogy ő maga 300,000 forint erejéig anyagilag is részt vesz a vállalatban, sikerült báró Sina Györgyöt, a gazdag bankárt az ügynek megnyernie.

1839-ben a hid ügye kedvezően állott, azért Széchenyi nem tartotta czélszerűnek, hogy ő, mint a hidügyi kiküldöttség tagja, ki a Sinával kötendő szerződésre befolyt, az alakulandó részvénytársaság részvények jegyzésével is támogassa. Elve ugyan az volt, mint később ki is fejtette, hogy a becsületes kerestet nem bűn, hanem erény és hogy egyáltalán nem volna becsülete ellen, ha a vállalat által anyagilag

gyarapodnék. Mivel azonban azt vélte, hogy a vállalatnak ártana, módosította feltételét s 1839 augusztus 1-én megírta Sinának, hogy a 150,000 forintnyi részvényekről (ennyit kellett volna Sina óhaja szerint jegyeznie) bizonyos okokból lemond.

Mikor azonban 1840-ben a részvénytársaság megalakításáról folyt a szó, Sina Széchenyi fenti levelére adott válaszként (Majláth: Széchenyi István levelei. II. k. 670—671. lap.) szemrehányást tett neki s kijelentette, hogy sohasem vállalta volna magára a hid építését, ha Széchenyi nem beszélt volna rá és nem ajánlotta volna, hogy kész anyagilag is viselni vele együtt az esetleges nyereség vagy veszteség esélyeit. Kijelenti azt is, hogy most, mikor a dolog nehezebb része csak ezután következik, nem fogadhatja el ajánlatát s megmarad a mellett, hogy 150,000 forint erejéig vegyen részt a vállalatban.

1841 elején tényleg megalakult a részvénytársaság s Széchenyi 320 részvényt 160,000 forintig lekötötte magát.

A mit azonban Széchenyi ki akart kerülni, tényleg bekövetkezett. A vállalat kivételére nemcsak Sina adott ajánlatot. Azok köréből, a kik a szerződésből kirekesztettek, oly pletykák terjedtek el és keringtek Pesten, hogy Széchenyi a vállalatot azért pártolja, mert saját anyagi hasznát akarja a köz rovására előmozdítani.

Széchenyi mélyen sértette e gyanúsítás s rögtön elhatározta, hogy szóvá teszi az ügyet a nyilvánosság előtt.

Naplója szerint 1841 december 13—16 közt megírta «Néhány szó a budapesti Lánchíd ügye körül» czimű felszólítását, a melyben előadja, hogy részvényt nem akart jegyezni s csak felszólításra vett részt a társaságban anyagilag is. Most a részvények nem nagyon kapócsak ugyan, de a vállalat a siker reményével kecsesget, azért a gyanúsításra kijelenti, hogy bárki megveheti a részvényeket, a melyeket e czélra Eötvös Józsefnél három hónapra elhelyez, de azután többé senkinek sem számol el.

Széchenyi előzetesen kikérte erre Eötvösnek beleegyezését, s beszélt Deákkal is, ki a nyilatkozatot jónak, sőt a hid ügyére előnyösnek tartotta. Így azután a nyilatkozat a «Jelenkor» 1841. évi december 22. számában meg is jelent.

Mivel Széchenyi cikke végén megemlíti, hogy ezt lehetőleg minden újságban egyszerre közli s mivel Kossuth Lajos, akkor a «Pesti Hirlap» szerkesztője, a nyilatkozatot nem kapta meg, e levelet intézte Széchenyire:

Méltóságos Gróf!

A «Jelenkor» mai számában olvasván Nagyságod «Néhány szavát a budapesti Lánchíd ügye körül», annak végén e sorokat találok: «Nehogy pedig ezáltal a nyilvánosságnak egy organuma is emellettessék, e sorokat minden honi újságok által megnyire lehet, egyszerre közlöm.»

E sorokból azt kell gyanítanom, hogy Nagyságod, közleményének minden hirlapokkal közlését méltóztatott irnokának meghagyni, különben a «Jelenkor»-ban nem az idézett sorok állanának, hanem inkább felszólítás a többi hirlapokhoz, hogy a cikket a «Jelenkor»-ból átvegyék; és így Nagyságod könnyen azon hiedelemben lehet, hogy a «Néhány szó» más hirlapok között a «Pesti Hirlap»-hoz is elküldetett.

Mivel pedig a «P. Hirlap» mai számában nem olvasható, nehogy a közlés elmaradása figyelmetlenségre magyaráztassék, kötelességem tartom Nagyságodat alázatosan tudósítani, hogy a kérdéses «Néhány szó» én hozzám nem érkezett; azt tehát csak a legközelebbi Hirlapszámban lehet szerencsém a «Jelenkor»-ból átvéve közleni.

Fogadja egyébiránt Nagyságod kegyesen legmélyebb, változhatlan tiszteletemet, melylyel vagyok a Méltóságos Grófnak alázatos szolgálója

Pest, december 23. 1841.

Kossuth Lajos.

Érdekes e levél és némi adalékul szolgál a két nagy férfiú viszonyához; látható belőle Kossuth előzékenysége, de az is, hogy kerülni akart mindent, nehogy félreértés keletkezhesék, mert meg kell jegyezni, hogy ezt a levelet nem sokkal a «Kelet népe» és a «Felelet» után írta.

Széchenyi Kossuth levelére ezt jegyzi naplójába: Kossuth szeretetreméltó levelet írt.

Kossuth Széchenyi nyilatkozatát a «Pesti Hirlap» 25. számában közölte s ott, hol Széchenyi bepiszkoltságáról szól, megcsillagozza s kifejezi szomorúságát, hogy annyira ment a gyanúsítási kórság, hogy Széchenyi Istvánnak

ily nyilatkozatra kellett fakadnia. Meg van győződve, hogy a magyar nemzet sokkal hálásabb Széchenyi iránt s a gyanúsítást «tömegben és egyenkint indignatióval» kárhoztatja.

Széchenyi azonban nyilatkozatában azt is említi, hogy egyesek a «Kelet népe» után terjesztettek ily híreket. Úgy látszik e rész birtára a liberális Perczel Mórictot arra, hogy Kossuth megjegyzése után is nyilatkozzék. Nyilatkozata a «Pesti Hirlap» 1842. évi 29. számában jelent meg. Kijelenti ebben, hogy Széchenyi nyilatkozata a közönségre hatni fog, mert kiviláglik az ország erkölcsi egészségének sülyedése, mert sülyedés az, mikor a legerényesebb polgárok egyike, a *Hitel, Világ, Stadium* szerzője, a haladásra ösztönző, a ki megalapította az Akadémiát, kaszinót, gőzhajózást, löverseny, létesíti a hidat, nyilvános eljárását igazolni akarja. Meri állítani, hogy társai, a «szabadelműek» közt nem akad oly alacsony, ki rágalmazna s a rágalmakat nem is szabadelmű idézte elő. E szótart pedig legyen tiszteletük záloga, «melylyel örök emlékezetben marandó polgári érdemei iránt» vannak.

Dr. Viszota Gyula.

GUZMICS KÁROLYRÓL.

Igazi művész tragédia.

Egy fakó, szinte torpogonyos legényke járt egy székesfehérvári fiskális irodájába hosszú időn át; szegény csizmadia fia volt, vézna, szinte azót arczából két villogó, élénk szem ragyogott ki, fűrgén, élénken, szüntelenül keresve valamit.

S betelt a körmöléssel. Rajzolgatni, majd pingálni kezdett, kezdte kezelnit az ecsetet, felrakni a festéket, s hozzáértő emberek kisütötték, hogy az éhenkorász diurnista nincs minden tehetség hián, s munkái nem minden ügyesség nélkül valók.

S hogy rajzai elkelték, hogy festményei figyelmet keltettek, ott hagyta a fiskális iroda száraz kenyerét s felkerült a fővárosba — koplalni. Naphosszat étlen-szomjan élt; télviz idején rongyos gunyában járt s hideg szobában szalmaszák volt a nyoszolyája. Nagynehezen egy mecenás: Glück Frigyes oltalmába vette s pártját fogta, legalább volt betevő falatja, melegítő takarója. Majd odakerült Vajda, később Hegedűs keze alá, s most nyit csak fel a szeme, most látta csak, mily keveset tud. Kitört belőle a tudásvágy, tanulni akart, tanulni s alkotni. Nélkülözés, lemondás közepette tengette még mindig nyomorult életét; csak a művészet iránt érzett rajongása tartotta benne a lelket, szította benne a bizodalmat egy szebb jövő iránt. Tanult, dolgozott és — éhezett. De munkáideve nem lankadt egy percze sem. A mikor képei határozott tanubizonyoságot tettek képességéről, szülővárosa: Székesfehérvár valamelyes évi segélyt ajánlott fel és a nyugtalan vérű, fölfelé törő ifju Rómába került, az örök városba.

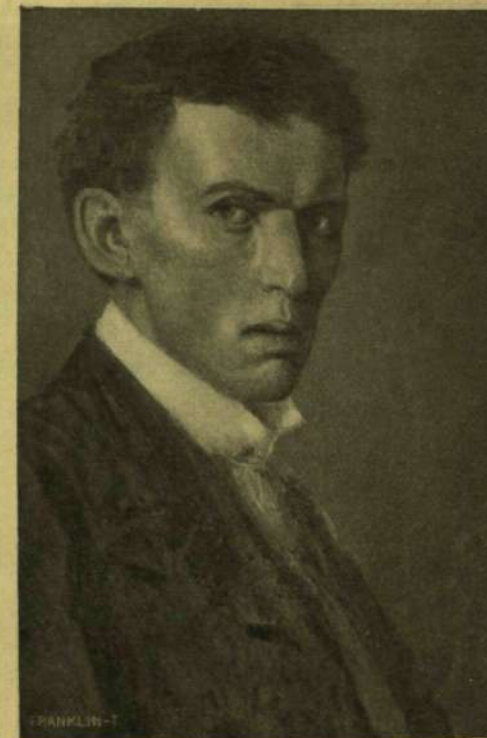
Sokat tanult, tapasztalt, de legelsőben is

megezt csak azt látta, hogy mily keveset tud. Az igazán bohém vérű piktorlegény megtetszett Damkó szobrásznak és Hegedűs piktornak is, keze ügyében is jártak, de mit tudna két fiatal művész ő érette cselekedni? Az erős akaratú ifju beiratkozott «Scuola libera» festőiskolába, a hol azután széles perspektíva nyílt meg számára. Kezdtt rendszeresen tanulni, főleg anatómiát, távlatant; kezdte látni az életet, a vezirmust az olasz iskolán, s ő maga is rátért a reális irányra. Az élet szinte maga tanította rá a realizmusra. Az örök város tarka-barka hemzsegeiben és forgatagában ő megmaradt a szegény koldus; érezte tehetségét izmosodni, alkotó erejét fejlődni, de ha nincsen betevő falata, ha éhezik!

Közben a Palazzó Venziában kapott valami odut; ott székelt a mi nagykövetünk, és a loggiás nagy Kortile gyakran látta a fázó, éhező magyar piktor, a mint felgyűrt gallérral, zsebbe tett kezekkel osont a tetőzet egyik rideg odujába. Ebben az üres, borzongatóan barátságatlan lyukban tengette nyomorult életét s mégis hálát adott az Istennek, hogy volt egy hely, a hová felállíthatta festői állványát s a hová lehajíthatta fejét. De ez sem tartott sokáig. Az intrika csakhamar belefirközött a Palazzó Venziába és a szerencsétlen legénynek kitétték a szűrét, szinte kiöntötték az ürgét odujából. Nem volt hajléka sem, s még sem veszítette el bizodalalmát önmagához; tanult, dolgozott és fejlődött, izmosodott, de csak tehetségben. Testben napról napra fogyott, köhécselt, elcsenevést, megfakult. A sok nélkülözés, a gyakori éhezés, a rossz táplálkozás megviselték amúgy is gyöngye szervezetét, s a gyöngye szervezet felett azután urrá lett régi, veszedelmes ellensége: a tüdőbaj.

Micsoda csalafinta a sors, micsoda ravasz a végzet. Egyik képét: «Jézus Kafarneumban» benyújtotta a római nemzetközi tárlatra. Érezte, hogy ez a kép megérett már a kiállításra, tudta, hogy az a Jézus lesz az ő megváltója, s lázban felcsigázva várta a zsüri ítéletét; a képet elfogadták; ő ott látta alkotását nagyhírű mesterek társaságában; olvasta az olasz lapok dícséretét s elgyőzött lelke már derengeni látta élete verőfényét; mintha felhajnalott volna vakmerő reménykedésének minden álma. Nem sokáig tartotta; eleinte azt hitte, hogy nem bírja el az örömet, hogy beleszedült a dícsőségbe, de csakhamar kijózanodott a mámorból, érezte, tudta hogy beteg. Az apró bacillusok nagyobb kárt tettek már benne, semmint hitte; kezdett hervadni, görnyedni, elernyedni s így megtört bizodalommal, szárnysegett reményekkel tért haza: Székesfehérvárra — meghalni. Dícsősége hajnalán hullott ki kezéből az eset, a paletta; odavitték őt a székesfehérvári Szt. György kórházba, s mialatt jóakarói gyűjtést indítottak számára, hogy a Rivierán keressen üdülést, időnek előtte kilehelte lelkét.

Csak 24 éves volt, de a «Jézus Kafarneumban» már meglelt tehetség, kiforrt mesteralkotása, öntudatos, biztos és határozott technikája van már; a konturban csupa nyugalom, a

GUZMICS KÁROLY.

színeiben czélirányos elhelyezés, a csoport elhelyezésében élesen látó szem. Az egésztest valami egészséges realizmus üli meg, a tompa, szinte németalföldiesen barnás tónus, az éles fényhatás, mind egy öntudatos művészre vallanak. De talán még jellegzetesebb a kitűnő perspektíva, az alakok helyes távlati beállítás s mindenekfelett az erős pszichológiával jellemzett alakok.

Vértess József.

A COURRIÈRESI MENEKÜLTEK.

Az olyan világraszóló katasztrófának, mint a courrièresi, nem simulnak el egyhamar a hullámai. Még most is általános érdeklődés tárgya; a mentés közben minduntalan merülnek fel olyan epizódok, melyek a már-már lankadni kezdő figyelmet újból ráterelik.

A legizgatottabb hatású ilyen epizód a márczius 30-iki volt, a mikor a romok eltakarításával foglalatokodó mentő-munkások váratlanul tizennégy még élő társukra akadtak a bánya mélyében. Senki sem hitte, hogy még akkor, a katasztrófa után két héttel is lehessen odalenn élő ember, hogy azt a szörnyű szenvedést, elzárva a világtól, a gyilkos levegőben, étlen-szomjan ki lehessen bírni ily hosszú ideig. A tizennégy embert betegen hozták fel s egyenesen a kórházba vitték. Természetes, hogy a részvét és rokonszenv teljes erővel feljáj fordult, úgy ünnepezték őket, mint a kik valami hősies dolgot cselekedtek.

Ebben a világitásban a köztudat idealizálta őket, csak a sokat szenvedett és még mindig szenvedő szegény embereket látta bennük. A mint azonban valamennyire erőre kaptak, kiderült róluk, hogy ők is emberek. Az egyik, Henri Nény, 38 éves, jó szapora beszédű ember, a ki kevésbé volt megviselve, mint a többi, hamarabb is tért magához, roppant érdekesen tudta elmesélni, hogy mentette meg ő ügyességével és bátorságával többi társait. Ezért őt ünnepezték legjobban s a kormány neki adta a becsületrend keresztjét. A mint azonban a többiek is hozzá tudtak szólni a dologhoz, hamar kiderült, hogy a jó Nény túlozott egy kicsit, a bajba jutott kis csapat vezére nem ő volt, hanem másik bajtársa, Charles Pruvost; Nény aljában véve csak az őnmaga megmentésére gondolt. A vita úgy intéződött el, hogy Pruvost is megkapta a becsületrendet. Képünkön már együtt láthatók, a rendjellel mellükön: Pruvost még az ágyban van, Nény már a maga lábán jár. Ez a kis vita erősen emberi vonásokat vegyített a dologba; a részvét a szegény embereket iránt épségben maradt, csak az az ideális kód foszlott le róluk, melyet a minden lélek mélyén élő romantikus érzés borított fejük köré.

RÓMAI LEVÉL.

Róma, április elején.

«A pápa búskomor. A pápa Velenczébe szeretné ellátogatni. A pápa gyengülkedik. A pápa magához hozatta a nővérét...» Szállnak egyre a hírek a szent atyáról, a melyeknek mind az a tendenciájuk, hogy a pápa szeretné feloldani magát az önkényes vatikáni fogság kötelezettsége alól. Közben

PRUVOST ÉS NÉNY, A TIZENNÉGY MEGMENEKÜLT COURRIÈRESI BÁNYÁSZ VEZETŐI.

FALI SZÖNYEG-TERV.

pedig a minapában megjelent a pápa legújabb fényképe, amely a vatikáni kertben, sőt a közben ábrázolja a szentatyát és a melyen az egykori gömbölyded Sarto erősen meg van fogva és kedélyes, mosolygó, kerekded arca megnyúlván. Ugy látszik tehát, van valami igaz ezekben a kőszá, alig ellenőrizhető hírekben, a melyeknek, hogy tényleg van valami alapja, azt az a kép is megerősíti.

Pár napig ez a kép volt Róma egyik szenzációja. Ehez fűztek minden találgatást, minden kombinációt és a végkövetkeztetés az volt, hogy a szent atya tényleg beteg. De e kép szenzációját felülmutta pár nap múlva egy újabb kép megjelenése. Ez is a pápát ábrázolta ugyancsak sétatájkán és ugyancsak a Vatikánban, de mögötte pár lépésre két fegyveres svájci gárdista sompolyog. E két fegyveres alak volt tulajdonképpen a kép szenzációja, amely tendenciózusan azt akarta kifejezni, hogy a pápa milyen fegyveres őrizet alatt áll, hogy a gárdisták voltaképp fogházörök és a Vatikán tényleg börtön.

De ennek a képnek szenzációja már nem volt hosszú életű, mert a «La Vita», ez az eleven római újság leleplezte, hogy ilyen felvétel egyáltalán nem készült és a két fegyveres alak úgy van odahamisítva a képre. Ez után a leleplezés után már könnyű volt a szemfüles újságnak megállapítani, hogy a kép az antiklerikális titkos boszorkány-konyhájából került ki. A leleplezésnek nem is maradt el a hatása és mára már eltűntek ezek a képek a kirakatokból.

Ami azonban bizonyos, hogy a pápa tényleg gyengélkedik. Ezt maga a «La Vita» is beismeri, sőt tovább is megy, mert azt az érdekes hírt közli, hogy a pápa egykori patriárkának, a ki Velencében sütött-főzött az egykori patriárkának, Rómába hozatták a Vatikánba. Hogy ez már a pápa nővérének kezemunkája-e, vagy magának a pápának egyenes intézkedése, arról hallgat a hírsé szószátyár lap, de olyan irányú kommentárral kíséri a hírt, hogy úgy látszik, a pápának nem izlik a pápai koszt és ezért fogott le. Baja azonban nem komoly természetű és a husvétai ájtatosságokat a Szent Péter templomban már ő fogja vezetni, sőt a zárandokokat is külön fogadja majd pápai áldásra.

Pedig a husvétai zárandokok száma az idén fölötté nagy már is, és még egyre tart Rómába az idegen invázió. Az összes szállodák túl vannak már zsúfolva ezekkel a husvétai zárandokokkal, a kik esténként a Passió-játékokat, és az oratóriumokat hallgatják, napközben pedig a régiségeket bámulják, vagy a Foro Trajanót, Forum Romanumot, a Pinciót és a templomokat járják be, a miközben Szent Péternek, a menyország kapusának a hasonló nevű templomban levő több évszázados bronzszobrának jobb lába egyre fényesebbre és fényesebbre kopik a sok zárandokosoktól...

Balla Ignác.

GRÓF ZICHY ISTVÁN BEMUTATKOZÓ KIÁLLÍTÁSA.

Kiváló tehetségű fiatal művész Zichy István gróf, kellemes meglepetést szerzett kiállításával a finom ízlésű műbarátoknak.

Ötven egynehány festvény rajz, és grafikai

munka tolmácsolja a fiatal művész önálló s művészetében rokonszenves egyéniségét.

Menten minden művészkedő «póz»-tól, olcsó technikai fogásoktól, banális hatásadászattól, részben a természet iránt érzett igaz szeretete, részben a stílus keresése jellemzi műveit.

Úde fiatalos erő, komoly törekvés s mind annak, mit ábrázolni akar, átgondolt s átértett mivolta, jellemzik művészetét. Kevesebbnek akar látszani, mint a mennyit ereje s fejlettsége révén mutathatna.

Határozott és erős stil-érzéke egy «fali szőnyeg» tervénél s a bejáratnál látható «plakát»-jánál megkapóan nyilvánul. Mindkettő a kalotaszegi népeletről merítve, bizonyos monumentális megjelenését tolmácsolja a természetnek.

Rajzaiban széles látásra törekszik s az ábrázolt dolgok szerkezeti (strukturális) megjelenését igyekszik rögzíteni.

Színes és egyszínű grafikai művei otthonosnak mutatják az eljárásnak úgy technikai oldalát, mint az itt megkövetelt előadási módot illetően.

Vannak köztük példányok, («nyírfa», «pitvar», «nyírfaceport», «kapáló asszony») melyek a legkényesebb ízlésű műbarát gyűjteményében is kiváló helyet foglalhatnak el.

Festményeiben bár küzködik a technikai nehézségekkel, mindamellett a látottak igazságát határozottan s meggyőződéssel fakadva bírja tolmácsolni.

A «pásztor és leány» című nagyobb műven mindamaz elemeket megtaláljuk, melyek főleg a lírai költőt jellemzik. A táj részletei érdekesen váltakoznak s a meleg színezés szerencsésen érvényesül az eszmei tartalom szolgálatában.

Hol borongó, hol napos s az úde zöldet érvényre juttató hangulatok Hátszeg vidékére vezetik a nézőt és a művész érzésének igaz voltát s felfogásának egyszerűségét dicsérik.

Az ősmagyar mondatok egyik legszebbike szintén ihlette képeket. Hunort és Magyar látjuk, a mint lovaikon ülve az erdő sűrűjéből szemlélik az úde pázsiton táncoló szüzeket.

A kép hangulata holdfényt mutat s a mély és erős árnyékok, a két főalakon előlő félhomály, a táncoló szüzek a holdfénytől világítva, mindama elemeket nyújtják a műnek, mely által hivatva van a néző kedélyére hatni, őt a régi mondavilágba visszavarázsolni.

Szívesen üdvözlölköz a fiatal művészt pályája kezdetén, óhajtván, hogy kitaró szorgalommal s komoly törekvéssel megvalósítsa mindazt, mire tehetsége jogosítja.

Kriterion.

AZ OROSZ FÖLD.

Valahányszor még éjszakai jártam, az idegen föld mindig a koromabbik arczával fogadott, ködruhába és esős párázatba öltözött s azt hiszem, hogy kívándorló magyar véreim, a kik Hamburgon át indulnak az ismeretlen új világ és új élet felé, Oderberg táján érzik az első önvádat azért, hogy odahagyták a virágos mezők, szélben ingó nádasok és pasirtszótól hangos búzaföldek birodalmát, az áldott Alföldet...

Följebb, éjszakra, az orosz föld még jobban elszomorítja az embert. Akár napsugárban, akár az alakatlan éjszakába merülve nézi az ember, van ebben a hideg országban valami megnevezhetetlen, a mi ráfekszik az utas mellére, valami, a mi arra kényszerít, hogy behúzódjunk a vasúti

fülke egyik sarkába és némán, borongva nézzük a végtelen lapályokat, melyeken át a gőzlo unottan vonsozolja terhét.

Igy ülve a vonat ablakánál, sokszor eltűnődtem, hogy mi lehet a levertség oka? Az emberek, a föld, a víz? Talán egyik sem, talán valamennyi együtt, avagy olyasvalami, a mit testi szemmel nem lát, csak a lelkével érez Oroszországban az ember? ... Mikor hajnali ködben zakatol a vonat, vagy nedves esti félhomály fűdi a muszka glóbus testét, ez a titokzatos átlátszatlanság, a vonalak elmosódása, a ködfüggöny és a földön tovakúszó éjszaka oly nyomasztóan sejtelmese! Az ember úgy érzi, mintha egy rab nép megfagyott sohajtása volna a köd, mely alatt a végtelen messzeségekben nyög, sir, sikolt a szabadság, a szabad levegő után egy óriási birodalom elnyomott népe ... Mikor ebben a szomorú országban járva vártam olykor a napfölkeltét, mindig úgy tetszett nekem a nyáron, mintha a hajnali szellő sápadt emberek jáját hordaná felém. Viszont az éjszakák hallgatása, temetői csöndje azt a kérdést tette föl mindannyiszor velem, hogy vajjon a halál, vagy az erőgyűjtés némasága-e az, a mi körülvesz; ama csöndesség, mely a pusztulást követi, vagy azé, a mely a vulkánok kitérését szokta megelőzni?

S ha jött a virradat, az orosz föld arczára az se tudott mosolyt varázsolni. Hogy is tudott volna derűt ébreszteni bennem is, mikor mindenünnen az elhagyatottság és a szegénység kiáltottak felém. Hisz egész Oroszországban az egy lóval szántó parasztok, gazos földek, homokos, kiégett sivatár síkok, köves legelők és gerendákól összerótt faviskók kísérték végig. Néhol ezek is hiányoztak s órákig ment a vonat velem a nélkül, hogy vegetációt, embert, állatot, vagy falut láttam volna. Olykor a távolban kupolás templom fehérlett, de az is elvétve, s a műveletlen területek, a melyeken itt-ott szomorodik egy törpe bokor, az elhagyatottság gyászos képét mutatták.

S ha még virága volna ennek a földnek, vadvirága, a mi a magyar mezőt oly szinessé, barátságossá teszi! Emlékezem, hogy tízezer kilométernyi utamon végigtértem, Kíev tájéknál láttam virágos mezőt. A hol kevés a virág, ott melankoliára hajlik a lélek és szomorú a dal. Énekelő muzsikusok ajakáról csak egyszer hallottam vig nótát és az *magyar dal* volt. Közel Szibéria határához, 3000 kilométernyire Magyarországtól egy Volga-hajó hátulsó fedélzetén hangzott a dal, az, hogy «Maros vize folyik csöndesen...» Éjszaka volt; a «Marija Pavlovna» halkan csobogva úszott lefelé az óriási folyam hátán. A holdfény letűzött a haborra és vakító fényes sávot festett a sötét vizre. Kétoldalt a misztikus sötétből mintha soha nem ismert esodaalakok keltek volna ki és fogtak volna kezét egymással a fényes stráfon keresztül... Lenn a hátsó fedélzeten friss ütemben zengett a magyar nóta, a parasztleány énekel hozzá és derült arczal pengette a háromhúros *balalajkát* kísérettül... Emlékszem, hogy ott a Volgán, azon az éjszakan nagyon boldog és büszke voltam. Boldog, mert ha behúnytam a szemem, elhithettem magammal, hogy otthon vagyok, s nem valóságos a hazulról a kegyetlen távolság. És büszke voltam, mert úgy éreztem, hogy a magyar Génusz teremténye, a magyar dal jótétemény, mely eljött a távolba, hogy a porba sújtott muzsik lelkét fölemelje és megvigasztalja... Mint egy nagylelkű barát, a ki

KAPÁLÓ ASSZONY.

NYÍRFACSOPORT.

GRÓF ZICHY ISTVÁN MŰVEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

az örvényben vergődőnek lenyújtja segélyképet a kezét...

Az élet viharától megpróbált rongyos alakokra a magyar dal akkordjánál, melyet csillogó szemmel hallgattak, mintha hirtelen kisültött volna a nap...

*

A ki az orosz városokban jár, néhány kivételt (Pétervárt, Varsót, Kíevet, Agyesszát, Moszkvát) leszámítva, családós lesz a része. A városok rendszerint egy-egy *kremlin* (vár) körül épülnek halmokra s ezért utcáik rendetlenek, hol le, hol fel haladnak a helyi topográfia szerint. Maguk a zöldroszdás teteji épületek, melyek a távolból színes panorámát adnak, a közelben nem tesznek külön hatást, mint egy kórista olcsó csafrangjai, melyekről esti világítás mellett elhiszszük, hogy hermelin és bíbor.

Némelyik városban létezik már egy-két körút is, de alaposan csalódnék, a ki azt gondolná, hogy ott van a város legszebb része. Ezek a körutak még rendetlenek, nincsenek kiépítve modern házakkal és hogy milyen elhagyatottak, annak illusztrálására elég lesz talán, ha felemlítünk, hogy a moszkvai belső boulevardon, melyen nemrég a barrikádokat építették, éjszaka veszedelmes a járás-kelés, sőt a közbiztonság nappal is oly gyöngé lánban áll, hogy az ott közlekedő lövönatyú kocsiakra is lépten-nyomon fesszál egy-egy *gorodavoj* (rendőr), hogy a publikumot a rémesen elszaporodott erőszakos csavargóktól megoltalmazza.

Ha ilyen a város, képzelné lehet, hogy milyen a falu! Az orosz helység rendszerint két sor össze-vissza épített faházból áll, közbül félméternyi mély sárral, melynek «uteza» a neve. Kerítésnek tölve-hegygyel összepéitett házak közt híre-vamva sincs. Itt vagy nem fének a tolvajoktól, vagy — a mi valószínűbb, — nincs mit lopni. A gerendákól rótt házak egyik oldalához nyitott szin van rendszerint odaragasztva a durva földművelési eszközök elraktározására. Faekék, boronák, esőplórudak hevernek itt. A földművelés hóolvadáskor, áprilisban kezdődik. Miután a földet 5—6 centiméter mélyen felhorzolták és bevetették, a gabona rendkívül gyorsan zöldül ki. Szent György napján zöld már a rét is, melyre kihajítják az állatokat legelni, miután az elkényeszeredett párák oldalát a pap már meglocsolta szentelt vízzel... A földjavítás és az ugar megmunkálása Péter-Pálgi tart, a mikor a kaszálás kezdetét veheti. Szent Illés napjától augusztus végéig tart a munka dandárja. Az orosz paraszt akkor arat,

magot tisztáz és elveti az őszit a következő évre.

Szeptember végére aztán minden munka véget ér és októberben már az *arató-ünnep*ek következnek. Az ünnepet nagy sütés-főzés előzi meg, sörnek és pálinkának beszerzése. Ünnepe első napja istentisztelettel kezdődik. Délben már vidám, vendégszerető lakomáktól hangosak a parasztházak s estére szélében-hosszában részeg emberek hevernek az utcán, olyanok, a kik már delectával se találának haza többé. Némelyek örökös barátságot esküsznek egymásnak az útszéli árkokban, mások tétova tagle-tésekkel, akadozó hangon beszédet tartanak valamely képzelt gyülekezetenek s végül önelégülten eldőlnek a sárban... A milyen kedélyes a mulató francia vagy magyar, s a milyen karrikatura a beszipett sörházi német, oly szomorú látvány a mámorba fulladó orosz paraszt... Ez a mámor 500 millió rubelt (az évi költségnek majdnem felét) jövedelmez az államnak a szeszmonopólium révén. Ebből az 56%-os pokoli italból itt áll egy kevés az asztalomon, eredeti császári-szasos dugaszolásban és minden nap eszembe jut róla, hogy amaz ötszáz millió rubelnél átkosabb félmilliórd nem folyik és nem folyhatik be állami kasszába. Maga a parasztság is vádolja érte az államot.

— Ha nem volna oly könnyű pálinkához jutni, — mondogatják szomorúan, — nem innánk. Az állam tönkre tesz bennünket...

Földműveléssel nem minden orosz foglalkozik, mert egész országnyi területek lakossága nem juthat fölöz az egy kézbe összpontosított óriási birtokok miatt és így kénytelen más megélhetési módot keresni. A jaroslavi tartomány látja el pinczerekkel a nagy városokat, a pompás modern épületekben kazimoffi tatárok vannak alkalmazva, a kiknek hűsége és becsületessége minden kísértést kiáll. Kostroma tartomány bognáraitól, fazekasairól, vándorszabóiról és szűceiről híres, Vladimirban viszont az ikonokat festik. Nizsiny tengelyeket, Pavlovó késeket s Novgorod határán 200 falu csak vaszögeket gyárt.

Oroszország éjszaki mostoha vidékein vadász és halász a lakosság főrésze. A fa óriási területeken nő itt, de nincs folyó vagy patak, melyen el lehetne szállítani. Az itt lakó parasztok főlegyalognak a messi éjszakra a tavakhoz, vagy a tengeren a Spitzbergáig és halásza megkeresnek egy idény alatt száz rubelt is. Kevés azonban köztük a takarékos és gyakori eset, hogy egész keresményüket teára-rumra

eltékozolva, nyomasztó gondok közt húzzák ki családjukkal a telet.

«A közép orosz steppéktől délkeletre az alsó Volgánál a kirgizek tengersík földje terül el. Igazi «puszta» ez, a melynek végtelenségét földhullám meg nem szakítja. Egy tenyérnyi művelés, kő, vagy bokor mértföldeken át nem akad rajta. Ilyen vidéken utazni nem mulatságos, de nem is oly unalmas, mint az ember látatlanban gondolná. Reggelenként a délibáb enyeleg velünk, aztán egyéb látvány is akad, a mi az utas bágyadt kedélyére szórakoztatólag hat. Néhány lovas, majd tevék hosszú sora látszik a távolban, amott pedig pusztai keselyűk szállidosnak egy-egy elhullott ló teteme fölött...

A mi a természeti szépségeket illeti, Oroszország ezekben nem valami gazdag. Az oroszok ugyan nagyra vannak Kriméval, a hol többek közt a csár is, gróf Tolsztoj is nyaralni szoktak (Livádia, Jalta), továbbá a volgamenti Zsigalgori domborral, a hol meg a szédítően gazdag tatár kereskedőknek van számtalan rezidenciája. Nagy mulasztásnak rójják föl, ha az idegen e hét helyet meg nem nézi, de mind a kettőben festői pontok mellett oly sok a közönséges részlet, hogy az utóbbiakat nem ellen-súlyozzák az előbbieket.

Tájképi szépségeket e két helyen kívül hiába keresnénk Oroszországban, sőt a középső orosz róna még azt az igénytelen tetszetőséget is nélkülözi, melyet az ember tevékenysége a leg-sivárabb vidékek is kölcsönözni tud. Itt meg-yényi területek vannak olyan elhagyatottságban, a mely szinte nyomasztó az ember kedélyére. Csak gyér füvet, meredek falú vízmosásokat lát az ember néhány bokorral, de embert vagy állatot csak nagy ritkán. Mikor Kurszk és Artakovó közt kecskenyáját és disznósordát pillantottam meg, az oly szokatlan volt, hogy följegyeztem jegyzőkönyvembe.

Annak, hogy oly sok a miveletlen föld s az emberi iparkodás és kereső munka nyomát belső Oroszországban oly ritkán lehet látni, három oka van. Az egyik az ország gyér lakossága, a második a muzsik dologkerülése, a ki csak a legszükségesebbeket keresi meg, mert tapasztalásból tudja, hogy feleslegét a szároszta (falu vége), a nacsalnik (szolgabíró) és a mindenfajta csinóvnikok (közigazgatási hivatalnokok; valóságos banda) kizsarolják tőle s ráadásul még folyvást sakkban tartják, hogy hallgasson... A harmadik és legfőbb ok a nagybirtokosok kegyetlen szivtelensége. Ezek az emberek, a kiknek a Gondviselés 400—500 ezer

ÁLLATMÉSE. (A KIRÁLYI PÁR ÉS AZ UDVARONCZOK.)

GRÓF ZICHY ISTVÁN MŰVEINEK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

deszjatin földet (annyi, mint fél Biharmegye) is juttatott, óriási birtokaikat nem tudják maguk művelteni, de bérbe se adják. A muzsik ott ül a faházikója küszöbén és nézi a körülötte elterülő rengeteg parlagon heverő földet, mely nem adhat neki kenyeret... Ül, ül és éhínsztől ragyogó lázas szemeit az égbe fordítja, tán azért, hogy ne lássa nélkülöző családját, tán azért, mert elgyötört lelke már csak onnan reméli a megtorlást...

Serényi Gusztáv.

A PAJZSOS CZANKÓ.

(Pavoncella pugnaz L.)

A mocsárvilág sok csodás madáralakja közt talán a pajzsos czankó a legvonzóbb jelenség. Míg fajrokonai igénytelen mezben járnak, de gyönyörű tilinkóhangokkal kelnek versenyre párjuk birásáért, addig e madarunk csak rekedt nyekkenésre képes, de szép szó híján nászruhájának pompájával hódít. Tavasz idején himjé-

ből igénytelen szürkeruhás, vékonyakak szalonkák váltak. Most már békés egyetértésben, százas csapatokba verődve járják Alföldünk székveinek széleit, rovarok és elhullott gabona-szemek után belátogatva a szomszédos szántásokba is, a míg a hűvös őszi napok el nem űzik őket innen a napsugaras Délre. De az új tavasz megint csak meghozza őket, friss nászöltözetben, újra éledt harci kedvben.

Csörgőy Titus.

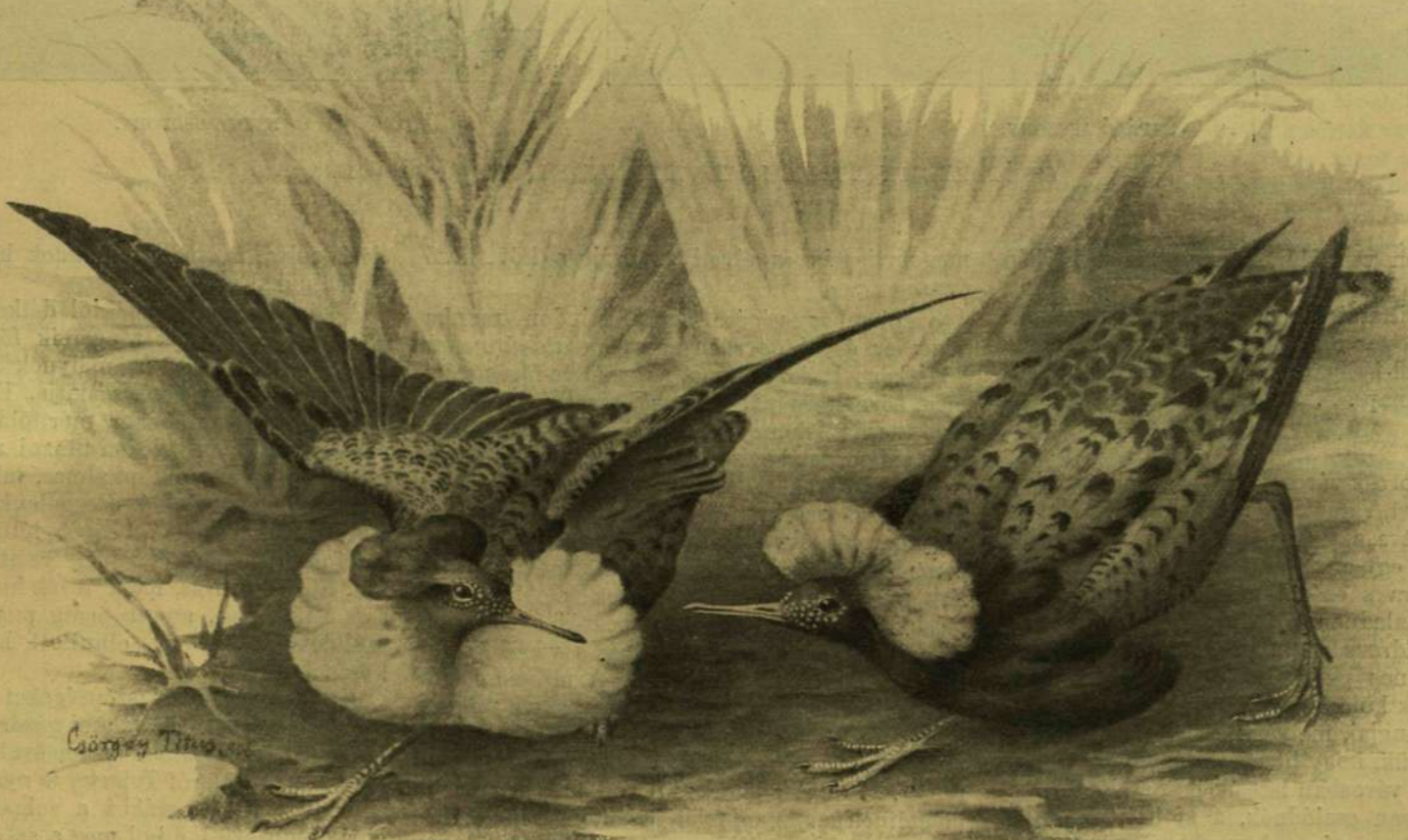
SZINHÁZ ÉS KÖZÖNSÉG.

A színház ma jobban hozzákapszódik a kultúrához, mint valaha. Nélküle hiányos a városok szellemi élete, mert egyfelől a szórakozás és fényezés következménye a városi berendezkedésnek, másfelől mivel a színházról az irodalom szól a közönséghez, a színház lelki épülést is nyújt.

Általában ma azt láthatjuk, hogy a színház két irányban fejlődik, ezek közül azonban az

jobban kiszorítja a vigjátékot, s az operettnek az a fajtája, melyet az angolok hoztak hozzánk. Ezekhez képest például egy Offenbach-féle operett magas színvonalú zenei és színpadi mű, és szinte kincsesbányája a zenei szépségeknek. Hiányzik ezekből az újabb operettekől az operettben is megkívánható cselekvés, csupa érzéki hatás minden, nagy és mozgalmas felvonulások, tánczok, fényhatások és pazar öltözékek a fontosak. Ez az énekes játék csakis mulattatni akar; és ha vannak izléstelenségei, ezt leginkább az amerikai színpadokon láthatni, hol alig vonható meg az a határ, mely egy dalszárnok és egy színház műsora közt van.

Amerikában általában másképp értelmezik a színházat, mint nálunk, hol hosszú idő múvészi hagyományai fűződnek hozzá. A yankee-földjén tíz színház közül alig egy lép föl olyan értelemben vett művészi programmal, mint az európaiak. Pedig az amerikai sokat költ a színházra, nagy városaiiban bő számmal találhatók színpadok, melyek mind nagy és lelkes közönséggel telnek meg. De ez a közönség nem kriti-

PAJZSOS CZANKÓK. — Csörgőy Titus rajza.

nek hosszú merev tollakból fejlődő kakasgallérja s puhatollú kontya a fekete, fehér és vörös színek legváltozatosabb mintáiban diszlik s még csillogó zománcszínekben is ragyog. S a mi e faj egyik fő nevezetessége, szájak közt sem található két teljesen egyforma színezetű és rajzolatú him.

Alakjánál csak párzasi táncza meglepőbb. A mocsár bizonyos pontjain időnként egybegyűlve, valóságos bajvivásokat rendeznek a párzó hímek. Kettesével szembe állva, fejüket kakasmódra előreszegzik, kontyukat legyezőszerűen kiterjesztik s felborzolt gallérjukat fenyegetőleg rázogatták. Majd összerohanva, csőrükkel szurkálják egymást. Egy-egy toll kiszakad a viadalban, de vér nem folyik. A lágy szalonkaesőr szúrását felfogja a merev tollgallér, a homlokot és szemét meg a duzzadt szemölcsök tömege védi. A vesztés fél pár lépéssel odébb áll, hátat fordít a küzdőtérnek, de lekonyított fejét még sokáig rázogattja, mialatt a győztes új ellenféllel méri össze ártatlan fegyverét.

Tavasz múltával a hímek izgalma is lohad. Disztollaik megkopnak, a nyári nagyvedlés idején elhullanak s helyükbe csak rövid, szürkésbarnás tollak nőnek. A diszes, galléros vitézek-

egyik irány tulajdonképpen visszafejlődés, mert itt a színház a cirkusshoz közeledik, a mikor hatásait a cirkuszi hatások közt keresi s eszközeiben épen nem válogatós. Hogy eszközei ilyenek lettek, annak egyik oka a nagy tömegben keresendő, mely minden este megtölti a színházakat, türelmetlenül keresi az újat, és nem idegenkedik a riktó, inkább alsóbbrendű mulatóhelyek műsorába tartozó mutatványoktól. Az a tömeg, mely egész nap kenyérkereső munkát végez, a színházban a könnyű szórakozást keresi, főleg mulatni jár oda, és nem okulni, gondolkodni azokon az eszméken, társadalmi problémákon, melyek egy drámai műkeretében megszólalnak.

A görög kor tragédiáival a színpad kizárólag magasabbrendű célokra szolgált. Corneille és Racine tragédiáit válogatott közönségnek játszották a színészek: ma a tömegnek játszanak, és itt a tömeg alatt mindenkinek kell érteni, a ki beül a színházba és megtölti a karzatokat, vagy a földszinti zsöllék sorait. Ennél a tömegnél aztán a legnagyobb rokonszenvet és népszerűséget azok a műfajok nyerik, melyek leginkább megfelelnek az izlésnek s ez érdekből legtöbbit engednek a műfaj szigorú stílusából. Ilyen a bohózat, mely mind-

zál, csak tapsol és mulat, és mindent elfogad, a mi mulattatja vagy megnevetteti. Drámai irodalom is kevésbé irodalom, mert tárgyai nem az amerikai eleven életből kerülnek ki. A színpadi hatás a földolog, az, a mi a színpadi ügyelő, a gépmeister, a rendező munkája. S a kik a színpadnak dolgoznak, jobbára idegrázó, érdekesítő történeteket írnak meg, a milyenek nálunk már csak a ponyvairodalomban virágnak. Amerika az üzlet hazája, s a magasabbrendű szellemi táplálékot Európától kéri kölcsön. Híres európai művészek, virtuózok nem hiába keresik föl minden esztendőben a dollárok hazáját: Amerika bőségesen fizet.

Egyébként ha a színpad eltávolodik igazi hivatásától, mely kulturális hivatás, ebből csak azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a színházak nagy része nem szolgál komoly művészi célokra. De azért fölösleges megkondatni a lélekharangot, mert mindig lesz olyan művelt, bár kisebb közönség, mely nem tekint a színpadot csupán mulatóhelynek. S ennek a közönségnek nélkülözhetetlen az a színpad, melyről az irodalom szól hozzá.

TAVASZ. — NEGRÁDY ANTAL RAJZA.

A HÉTRŐL.

Érdekes pillanatok. Való: ez az idő, a melyet most élünk, a história és a fotografusok számára dolgozik. Szinte óráról-órára termi a történelmi, meg az érdekes képet, a mely a legnagyobb mértékben méltó rá, hogy a leggyorsabb művészet *leképja*, megörökítse az elmúlástól a maradandóságnak megóvja. Hetek óta a politikai élet változatos és sokszor drámai módon fordulatos menete szinte állandóan termi a nagy jeleneteket, a melyekre minden ember kíváncsi, mert ezekre a jelenetekre nevezetes pillanatok világossága esik. Ez a világosság nem mindig egyformán eleven. Azoknak a képeknek, a melyeket a legutóbbi hetekben sorakoztatott galériába az idők folyása, épenséggel nem volt derűs a levegőjük. Ólmos homály és nehéz borulat ült rajtuk akkor is, ha különben verőfény áradt a földre. Láttunk parlamenti képeket, a melyek tábori képekhez voltak hasonlatosak, láttuk bevonulások rajzát, a melyek mintha harci fölvonulásokot ábrázoltak volna. De ez az osztálya az idő galériájának, úgy látszik, Isten segédelmével immáron bezárult. Most már egészen más képeket látunk. Derűs, napfényes és a lelkesedés meleg levegőjében ragyogó képeket. Azok a képek is érdekesek voltak: de ezek bizonyára százaszorosán kedvesebbek és gyönyörűségebbek a magyar szemeknek és magyar szívnek. Ezeket nincs semmi háborús szín, semmi harci komorság: de van derű, élelenség, újjongó tömeg lelkes mozgalma és sugárzó öröm az arozokon. Igazán husvéti képek, egy nagyszerű föltámadásnak ünnepi öröme árad el rajtuk.

*

Szent-Anna. A Vezuv rettegést és iszonyatot keltő módon működik. Az egész környékét éjjeli sötétségbe borítja a felhőkig emelkedő sűrű füstoszlop, a kráter tufa-darabokat lők a magasba s a hamu sűrű eső alakjában hull alá. A forró láva pedig széles mederben ömlik lefelé a hegyoldalon, felégetve s betemetve mindent, a mi útjába akad. Ah! ez a rettenetes láva! Embereket pusztított már el, házakat döntött romba, és egy egész községet eltemetett. A csillagászati obszervatóriumnak nyoma veszett, a Vezuvra vivő vasúti vonalon két ölnyi magas forró tömeg folyik; Bosco-Trecase falut pedig egészen betemette a láva. A Pompeji pusztulását okozó napok ismétlődtek meg!

A környékbeli lakosok pedig jayveszékléssel ostromolják az eget. Egy részük elmenekült a veszedelem színhelyéről. A nagyobb rész tanácsalannul szaladgál fel és alá, fél eltávozni, nehogy ott kelljen hagyja értékeit, buratórt, s összes ingóságait. Sokan a templomokban buzgó imádsággal könyörögnek az ég segítségéért. Nápolyban, a hol egyre sűrűbben esik a hamu, kihozták Szent Januárius híres szobrát a templomból, hogy lenne pártfogójuk. Torre-di-Annunziában kivitték a falu szélére Szent Anna képét, mikor a láva már csak száz méternyi volt a szélső házaktól. És ime csoda történt! A láva két felé ágazott és elkerülte a falut. A nép «Eviva Santa Anna» kiáltásokba tör ki, «éljenzi» a szent szüzet, a kinek hamvai századok óta porlanak, mintha csak élőknek szólna a hálás szívből fakadó ünnepléssel.

Két évtizeddel ezelőtt úgy írta volna meg e tényt a krónikás, hogy nem mulasztotta volna el felemlegetni a babonát. Mert ime ez a Vezuv természeti okok és erők folytán működik. A mekkora a működő erő, épen olyannak kell lennie a kifejlett hatásnak. Semmivel sem lehet kisebb, de nagyobb sem. Azon semmiféle imádság sem segít. A mai krónikás pedig nem gáncosodik. Sőt bámulni tudja ezeket az egyszerű naiv lelkeket, a kiknek hite ilyen erős. Amaz talán felvilágosodottabb világnézetet mutat, de bizonyos, hogy emez humánusabb és emberibb.

*

A mi elmúlt. Való: nem igen volt semmi látható jele annak, mintha kifordult volna egy kifordulni készülőne a sarkából a világ. Nem hallatszott ágyúörgés, sem összeomló falak robaja. A nap sütött, mint azelőtt, ha az eső esett, az is úgy esett, mint azelőtt. A villamos kocsik tovább közlekedtek, a boltajtókat sem kellett bezárni és mikor a legnagyobb sötétegről panaszkodtunk, akkor sem kellett a lámpát

meggyújtani nappal. A szabó tovább varrt, az asztalos tovább gyalult, az orvos tovább gyógyította a betegeit, és a víz a kutakban nem vált petróleummá. És így folyván a dolgok sora, voltak sokan, a kik egymásra néztek és azt mondták: hát ez az? Hát ez az, a miért búsulni, gyászolni, panaszkodni és keseregni kell? Hiszen nem bánatnak bennünket, sőt még a végrehajtó sem motoszkálja az embert. Mindössze is csak az történt, hogy valamivel halkabb lett a világ. Csak a rikkanásoknak kellett elnémulni, csak az újságoknak kellett megcsendesedniök, csak a képviselőknek kellett hazamenniök. Csak az történt, hogy *csöndnek kellett lennie*, egyrészt azért, mert hangosat kiáltani nem volt szabad, másrészt meg nem is volt hol kiáltani, a hol meghallhatták volna. Mindössze annyit volt tehát az egész. És mégis, mikor a héten egyszerre vége lett a dolognak, *szükségét* érezte mindenki, hogy hangossá váljék és mikor a hangját visszakapott rikkanás első kurjantása fölhasant az utcasarkon, az ember úgy megrendült, mintha pacsirtaszót hallott volna. Csak most éreztük, hogy az a csönd tele volt fojtogató erővel és a hangosság az élet. A csönd, az a szomorúság tulajdonsága, az elnémulás, az a halál. Az élet hangosságot kíván és kevés ott az élet és szomorú ott az élet, a hol nagyon esőndesen vannak. Csak egy nagy csönd volt az, a mi most Magyarországról elmúlt, de inkább kívánunk tíz lármát, mint egy ilyen csöndességet.

*

A magyar iparért. Megint fölhangzott a kedves, derék és okos jelszó: *pártoljuk a hazai ipart!* Nem először látjuk ilyen mozgalom megindulását, a hányszor a megmozdulását látuk, sajnos annyszor látuk ellanyulását is: de ezúttal a biztató szótát mintha nemcsak magasabban szárnyalna, de mélyebbről jönne is. A zengése most komolyabb, őszintébb, mint a milyen máskor volt. A mi nem is csoda. A közelmúlt idők eseményei megtanítottak bennünket rá, hogy a mi örökné a miénkhez való törhetetlen ragaszkodás és ez az erő annál nagyobb, mennél nagyobb ez a ragaszkodás és mennél több az, a mihez mint a miénkhez ragaszkodhatunk. Bizunk tehát benne, hogy ez a mostani mozgalom az elődeinél nemcsak komolyabb, hanem eredményesebb is lett. De minden akció sikerének az a legbiztosabb biztosítéka, ha megkeressük és megtaláljuk a legalkalmasabb és legmegfelelőbb módját. Ha egy nemzet az idegen terméket a magáénál jobban szereti, többre tartja: ez egy kóros tünet, egy betegség jele, a mely betegséget csirájában kell gyógyítani. És ez a mi betegsége, a mi nézetünk szerint, egy régi és gonosz *előítéletben* gyökerezik. Az iparnak, a mesteremberségnek a lenézésében. Abban, hogy egy úgy nélkül való ügyvéd vagy egy minden páciens nélkül szükkülő orvos többnek számít, mint egy iparos, a ki egy egész sereg legénynyel dolgozik. Hogy modern és versenyképes iparunk legyen, ennek első feltétele, hogy modern és képzett iparosaink legyenek. Ehez viszont az szükséges, hogy az iparosi pálya *kivánatos* legyen az emberek számára, mint olyan pálya, a mely az érdemnek megadja minden méltó polgári jutalmát, díszét és társadalmi elismerését. Bizonyos javulás az utóbbi időkben ezen a téren mutatkozik, de a kívánatos, az igazságos, az egészséges állapottól még ugyancsak messze vagyunk. És hogy a javulás alapos legyen, a gyógyítás munkájának már a *nevelésben* kell kezdődnie. Addig, míg az engedetlen, a hanyag és vásott gyermeket *fenyegetik* azzal a «szégyennel», hogy *iparosnak adják*, addig, míg az iparosságot így mint egy megalázottságot oltkják be a fiatal lelkek képzetébe, szó se lehet ennek a nagy nemzetgazdasági bajnak gyökeres orvoslásáról és ennek az ártalmas előítéletnek a megdöntéséről. A gyermeket arra az igazságra kell nevelni, hogy minden fajta munkának egy az értéke, díszte, tekintélye és az a legkülömb ember, a kinek a munkája a legkülömb. Hogy egy jó asztalos többet ér, mint egy rossz ügyvéd és egy jó lakatos épen olyan derék, érdemes és tisztelni való ember, mint egy jó orvos. Ha ez a tudat gyökeret ver a lelkekben, akkor ebben az országban kevesebb ember akar *úr lenni*, mint most, és sokkal több ember lesz *úr*, mint a mennyi most.

Pestalozzinak igaza van: minden bölcs és jó törekvésnek az anyák munkájában kell kezdődnie.

RÓMAI HÖLGYEK TOILETTE-TITKAI.

Marius és Sulla véres, dicsőséges háborúi után majdnem az egész akkor ismert világ Róma hatalma alá került s a meghódított tartományokból tengernyi kincs özönlött a világ fővárosába. Ez a hirtelen történt meggazdagodás majdnem teljesen átalakította a rómaiak életét, megváltoztatta régi egyszerű erkölcsüket; egy-egy patricius család élete valóban királyi lett. A «prisca simplicitas» eltűnése különösen meglátszott a nők helyzetének és szokásainak megváltozásán. Attörték azt a szűk keretet, melybe őket az ós római törvények szorították, jogokat vívtak ki maguknak, míg végre a kor szelleme őket is belevitte abba az ingoványba, melyben nem születtek többé Lukréciák, Virginiák. A nők eszelen fénytűzése is egyik oka volt Róma bukásának. A mennyi gyöngyöt termelt India tengere, illatszert Arabia, bibort Tyrus, az mind Róma piacán fogyott el. Gyógynövényeket, fűszereket az egész világ szállított nekik. Elég belepillantunk egy előkelő római hölgy toilleszékényébe, melyet *ők «narthekeiá»-nak* hívtak, hogy állítunk beigazolódjék. Ez a narthekeia, a nők kelengyéjének egyik főrésze, finom fából vagy elefántcsontból készült sok rekeszű szekrényke volt. Rekeszeibe volt elrakva a számtalan kis doboz, kagylóteknő, tégely, üvegecske, melyek az urnó csinosítására szolgáló szereket tartalmazták. Lássunk csak néhány recipjét, elemezzük a narthekeia tégelyeinek tartalmát.

Az egyik rekeszben az arzobőr frissen tartására szolgáló kenőcsök voltak. E kenőcsök alkotórészei: hamuvá égetett csiga mézzel keverve; megégetett s porrá tört hangya kevés sóval és mézzel; mézbe ölt s eldörzsölt méh; tyuksirt jól összetört vereshagymával. Nagyon szerették a római hölgyek a fényes arzobőrt; ennek elnyerése végett árpalisz, nárciszshagyma, gummi és méz keverékét kenték arcaikra. Az arz kellemes teintejét tömjén, gummi, myrrha, kőmenny, ammoniakgyanta, rózsaszől és árpalé keverékével igyekeztek megszerezni. Legjobb kedvelt piperekenőcsök azonban az úgynevezett «medicamen alyconeum» volt, melynek alkotórészei: fügebab, pórkölt bab, salétrom, illírjai kék lilium, jégmadár tojása és méz voltak.

Elterjedt szépitőszó volt a szamartej is, melynek használatát Nero neje, Poppäa tette általánossá. Ez a hölgy szamartejben mosdott, fürdött, hogy szépségét, üdéségét megőrizze. A mint írják róla, utazásai alkalmával egész csorda nőstény szamarat hajtatót maga után, hogy mindennap frissen fejt tejet fürdőhessék. Példájára természetesen az előkelő római hölgyek is szétlétben használni kezdték s napjában hét-szer is mosakodtak szamartejben.

A múlt időknek indiszkrét jeleit, a ráncokat, a római nők is igyekeztek mindenféle szerekek elmulasztani; legközönségebb szer volt e zélra a hatyúzsir, bab- és rizsliszt keveréke. Szepőlőket mézzel kevert kos-zsírjal tüntették el. A bőrhámítás nyomán támadt apró pikkelyeket rózsaszőlajba mártott pamutkendővel vagy kosborral dörzsölték le. Repedezett ajkak gyógyítására sikárolt juhbőr volt gubacsosál és fénykorommal keverve. Ha ajkukon egy-egy szőrszálacska kellemetlenkedett, vagy finom kis fogóval tépették ki, vagy tajtékkövel sikároltatták le.

Az arz gondozása mellett nem hanyagolták el fogaikat sem. A narthekeia rekeszeiben megvolt már a fogkefe is; a fog mosására közönségesen tajtékkő- vagy márványport használtak s mosás után illatos vízzel öblítették ki szájukat. Szokásuk volt hibás fogaik tovább romlása ellen reggelenként a Chios szigetéről hozott «mastix»-ot rágicsálni. Ha foguk már teljesen megromlott, újjal cserélték ki, melyet fémekből a már Rómában is élő s működő fogműves illesztett szájukba. Bizony, a hamis fog nem mai találmány, mert a római XII táblás törvény már intézkedik arról, hogy senkit, ha szájában arany vagy ezüst fog van, azzal együtt eltemetni nem szabad. A beállott halál után tehát rendesen kiszédték a halottak hamis fogait.

Meg kell emlékeznünk e helyen a fürdőkben

használt különféle szerekről is, melyeket azonban már a férfiak is szívesen használtak. Úgy a magán mint a nyilvános fürdőkben ugyanis a fürdővizet mindenféle illatszerekkel szagosították, fürdés után pedig illatos kenőcsökkel kenették be testüket. E kenőcsök közül legkedveltebb volt a «susinai» kenőcs, mely méz, fahéj, liliumolaj, safrán és myrtuszolaj keveréke volt; drágább volt ennél a király-kenőcs, melynek alkotórészei laudanum, styrax, safrán, lotuszolaj, méz, bor, myrobalsamum, cassia, cardamonium, amonium, costus és fahej voltak.

Hajviselet és szín tekintetében a régi római hölgyeknél épen úgy változott az izlés időről-időre, mint napjainkban. Azok a hölgyek, kiknek hosszukás arczuk volt, hajukat simán a homlokra rakva viselték. Mások hagyták fürtjeiket szabadon vagy tekercekben vállukra omlolni, s a nyaknál átkötötték indiai gyöngyfüzérrel, hajkoronájukra hálót borították: szóval náluk is volt mindenféle hajviselet, mint napjainkban a megszámlálhatatlan frizura.

A hajszinben is volt divatjuk. A germánok leigázása után — kik általában szőkék voltak — nagyon megszerették Rómában az aranyárga s a tűzvörösebe hajló szinű haját, úgy, hogy az elegáns nőknél a szépség elengedhetetlen kelléke lett. A kitől tehát e színt a természet megtagadta, mesterséges úton igyekezett megszerezni. Közönségesen mézszíval igyekeztek hajukat szőkíteni, a gazdagok azonban aranyfeketét használtak e zélra; elgondolhatjuk, milyen csinos összegbe került a római hölgyeknek ez a hiúsága. Kenték még hajukat a drága nardusolajjal s mindenféle jóillatu keleti szeszszel, melytől egész napon át bódító illatot árasztottak.

Bognár Endre.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Telekes Béla versei. Már évek óta nem láttunk verskötetét *Telekes* Bélától, pedig elsősorba a lapokban gyakran találkoztunk nevével, és pedig olyan versek alatt is, melyeket örömezt olvas el az ember másodsor, könyvben is. Mert az bizonyos, hogy abból a költői generációból, a mely a kilencvenes évek közepe tájt kezdte munkásságát, *Telekes* a legértelmesebb és legrokonszenvesebb tehetségek egyike. Tíz évnél hosszabb időre terjedő szereplése alatt egyénisége kifejlődött, hangja megérezesedett, érzése mélyült, gondolatköre kitágult. Ma már nem keresi a hatást, a pesszimizmus túlzásaiban, világlátása még mindig hajlik ugyan a sötétség felé, de ma már nem kacérkodik úgy a saját világlátalmával, mint ifjú éveiben, pesszimizmus melancolikus resignációjá elnyhült. Szenvedélyessége most is kitör még néha szerelmi verseiben s nagyon érdekes megfigyelni, hogy lobban ki olykor a lemondás szürkületéből egy-egy hevesebb indulat cikázó

A várakozók a Nyugati pályaudvar előtt.

AZ ÚJ KORMÁNY TAGJAINAK FOGADATÁSA BUDAPESTEN. — Balogh Rudolf fényképe.

Gróf Károlyi István beszél a néphez a Váci-körúton.

fénye. Alaphangja azonban az illúziók veszte, az ifjú ábrándok eltűnté miatti bánkódás, a valóság és álom fájdalmas ellentétének érzése. Képzetele sokszor súlyos és mély eszméknek ad szárnyat, a mint hogy általában érdeklődése a kisebb-nagyobb egyéni keservek fölé emelkedve, mindinkább az élet, az emberiség nagy dolgai felé fordul; a saját bánatát is kapcsolatba tudja már hozni az emberiség sorsával. A világlátás komolyodásának, a lélek férfiasodásának jele ez, a melyet örömmel kell üdvözölnünk, mint szerencsés irányú fejlődést. Néhány versében olyan érdekes fellogást árul el, annyira új megvilágításban tud felmutatni egy-egy nagy problémát, hogy olvasás közben meglepi az embert. Nem lehet ugyanazt mondani hazafias verseiről, — az ódaí hang nem az ő hangja, hamar bekekedt tőle s fáradtnak érezzük nem egyszer ott is, a hol lelkesíteni akar. Kötete mindazáltal teljes figyelemre méltó jelensége mai liránknak; van benne négy-öt olyan vers, a mely a mai magyar költői termés legjavából való.

A szamarak szigete. Új könyv, új név a *Pásztor* József, kinek most tizenégy kis tárcza-elbeszélést olvastuk egy kötetbe összegyűjtve. Ma még új név, de nincs kizárva, hogy rövid idő alatt ismeretessé lesz a hangzása, mert a ki viseli, határozottan tehetséges ember. Elbeszéléseiben akad fiatalos felszágaság, mondani valóját nem mindig tudja úgy elmondani, hogy oda és épen csak oda találjon

vele, a hova céloz, a földolog azonban az, hogy vannak mondani valói és vannak a kifejezésre alkalmas formái is. Szereti az allegorikus mezbe öltöztetett iróniát, ezt alkalmazza a kötet élén álló elbeszéléseiben is, szívesen dolgoz fel érzelmes, lírai háttérű történeteket s meséit gyakran szabja hozzá egy-egy előre kigondolt ötlethez. Olvasása közben sokszor jut eszünkbe a Szöllösi Zsigmond neve s nem tudjuk, az egyéniségek véletlen hasonlóság-e az oka ennek, vagy irodalmi hatás. Az olyan elbeszélések azonban, mint a «Vallomás» című s még egy-kettő a kötetben, határozottan igazi, komoly számba veendő írói munkák s ezek erősítik meg leginkább a szerző jövőjébe vetett hitünket. Ezekben egyszerű eszközökkel s hatásosan világít rá egy-egy emberi lélekre, megérik rajtuk egy szerencsés óra friss inspirációja, a melyen csak azoknak adatik, a kikben írói lélek lakik.

Csokonai. A Lilla-dalok kedves költőjének szerelméről, szomorú csalódásáról öt szakaszra osztott szindarabot írt *Homonnai* Albert s darabjával elnyerte a debreczeni színház igazgatója által kitűzött pályadíjat. Debreczenben elő is adták a darabot, melynek színhely Komárom s szereplői Csokonain kívül az ő szerelmese, Vajda Juliánna, a kit a költő Lilla néven tett halhatatlanná és a Lilla környezete. Lényegében az ismert életrajzi adatokhoz ragaszkodva szerkesztette meg a szerző a cselekvényt, de azért nem tudta sem Csokonait, sem a régi magyar kisvárosi életet szinpadra vinni. Csokonaja csupa általánosságokkal van jellemezve, *mutato nomine* ép úgy lehetne bármely más szerelmes költő, sőt bármely szerelmes fiatal ember. A hely és kor ép így lehetne bármely más hely és kor, csekély változtatással át lehetne tenni a darabot akár Amerikába és a jelenkorba is. Ezért nem érdekelnek sem a darab, sem a benne szereplő személyek, mert épen az hiányzik belőlük, a mi drámában a földolog: az élet élelensége. Nemcsak drámai, de írói tulajdonságokat is alig revelt a szindarab, csak az egyik epizódalaj rajzában nyilvánul egy kis írói érzék.

A «Borsszem Jankó» kétezredik száma most jelent meg. A még ma is élő ismertebb magyar lapok közül, a «Vasárnapi Ujság»-on kívül alig egy-kettő van, a mely régebbi multra tekinthet vissza, mint a «Borsszem Jankó», a mely ezzel a 2000-dik számával harminckilenczedik évfolyamát töltötte be, éleczlapjaink között pedig a legrégebbi. *Agai* Adolf alapította s ma is ő a főszerkesztője *Lipsczy* Ádám felelős szerkesztő mellett. Hangját, típusát, alakjainak legnagyobb részét is *Agai* teremtettem meg s az ő élce, vidámsága tette egyik-másik alakját országosan ismeretessé. A kétezredik számát a szokottnál nagyobb terjedelemben adta ki a lap, tele élcezel, csipőssal és ártatlannal vegyest. Van benne közlemények régi és újabb munkatársaitól, azoktól, a kik a cikkekkel írni s a torzképeket rajzolni szokták, s azoktól is, a kikről írni és rajzolni szoktak: a szereplő politikusoktól.

Az eget verő hegy. *Tarcsai* György tudvalevőleg *Divald* Kornél derék műtörténeti írónaknak álneve, mely alatt szépirodalmi munkáit szokta kiadni. Most is e névvel jegyezve jelent meg hét elbeszélése egy-egy kötetben. Mind a hét történeti tárgyáról szól — mint az írónak legtöbb elbeszélése

Gróf Andrássy Gyula a Bristol-szálló kapujában.

munkája, — még pedig az Árpádok idejéből, a mikor a kereszténység már elterjedt a magyarok közt, de a régi pogány hagyományok még éltek és szívósan küzdöttek az új szellem ellen. A történetek mind a Tatra vidékén játszanak s a keresztény világnézetnek győzelmes erejét példázzák. Nem szenvedélyek ütözköznek bennük össze, sőt a szerző szinte kerüli az alkalmat az ilyen hevesebb, drámai helyzetek kifejlődésére, jobban szereti a csendes, nyugodt elbeszélő modort, a rég mult viszonyok rajzát, melyben a történelmi adatok fogyatékoságát képzeletével pótolja, a hangulatos tájleírásokat, a természetnek az egyszerű primitív emberi lelkekben való tükröződését. Néha eltalál egy-egy erősen emberi vonást egyik-másik alakjában, többnyire azonban kielégítetlenül hagyja kíváncsiságunkat az elbeszéléseiben szereplő emberek mélyebb, bensőbb lelki életét illetőleg. A hét elbeszélés vonzó hangjával, melegségével így is érdekes olvasmány, főleg azoknak, a kik szeretik azt a történelmi légkört, a melyben az író képzelete mozog.

Statisztikai munkák. A m. kir. központi statisztikai hivatal előfizetést nyit kiadványainak 1906. évi sorozatára, melyben a következő munkák fognak megjelenni: a magyar statisztikai évkönyv, a statisztikai havi közlemények, a magyar korona országai külkereskedelmi forgalmának havi eredményei s a statisztikai közlemények új sorozatának

Bárá Fejérvári Géza viszi a Burgba a békeföltételeket.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

53-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, «Regénytár»-ral s rendkívüli mellékletekkel is bővített legjelesebb hazai írónk és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel-lékleteket is ad, több színben művészileg kivitt képeket.

Mikszáth Kálmán kitünő írónk mint főmunkatárs működik a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségében s a vele kötött egység értelmében kizárólag a «Vasárnapi Ujság»-ba írja nagybecsű új szépirodalmi műveit: regényeit, elbeszéléseit.

Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

Fényképészek csapata a «Bristol» kapujával szemben a magyar politikuskokat lesi.

PILLANATFÉNYKÉPEK A BÉCSI TÁRGYALÁSOKRÓL. — Jelfy Gyula fényképe.

három kötete. Az 500–600 ívre terjedő kiadványok ára összesen 20 korona; az előfizetéseket a központi statisztikai hivatalhoz kell küldeni (Budapest, II. Oszlop-utca).

Katonai kézikönyv. Hets Béla és dr. Dalmai Géza honvéd-százados hadbírák egy «Gyakorlati kézikönyv»-et adtak ki, melyben össze vannak gyűjtve a honvédségnél és csendőrségnél érvényben levő, a mindennapi életet közelebbről érintő szabályzatok, a rájuk vonatkozó honvédelmi miniszteri és csendőr főparancsnoki rendeletek stb. A kézikönyvet ügyes beosztása és összeállításáért nagyon alkalmassá teszi a benne tárgyalt szabályzatok és utasítások szabatos megértésére s a gyakorlati életben való alkalmazására.

Uj könyvek:

Telekes Béla: *Versék.* Budapest, az Országos Irodalmi és Közművelődési Szövetség kiadványa.

Homonnai Albert: *Csokónai.* Komédia öt szakaszból. Budapest.

A szamarak szigete; elbeszélések, írta Pásztor József. Budapest, Singer és Wolfner. Ára 2 korona.

Gyakorlati kézikönyv. Összeállították Hets Béla és Dalmai Géza honvédszázados hadbírák. Budapest, Franklin-Társulat. Ára kemény kötésben 3 korona.

Az eget verő hegy. Elbeszélések a Tatra vidékéről, írta Tarcai György. Budapest, Szent István társulat kiadása. (Családi regénytár.) Ára 1 korona.

EGYVELEG.

* Lapunk mai számához mellékelve Szesen Fulop «Női arckép» című festményének színes reprodukcióját küldjük szét olvasóinknak.

* A kínai császár udvari háziartásában harmincz orvos és sebész, hetvenöt csillagász, hetvenhat szakács, hatvan pap és harmincz napernyő-hordó van alkalmazva.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek és életbiztosító intézet Budapest, VI., Teréz-körút 40–42. sz. Alapították 1863. Folyó év március havában 1.513.700 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.311.900 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 117.134 K 71 f. fizetett ki. 1906 január 1-től március 31-ig bejáról 4.139.300 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 3.598.300 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 240.862 K 71 f. s az intézet fenntartása óta 10.406.767 K 1 f. fizetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelősebb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Gogánváraljai Száva Lajos 48-as honvédmester, mezőkapusi földbirtokos 83 éves korában. — TOKAJI ALADÁR a szászvárosi Kun-kollégium tanára. Huszonkét évig tanárkodott Szászvároson, a hol áldásos tevékeny-

Wekerle az eskütétel után távozik a Burgból.

A nevezetes ebéd a Bristol szállóban, melyen a béke létrejött.

séget fejtett ki. — Roglaticzai PILASZANOVICH PÁL Pécsen, 56 esztendőskorában. — Székelyi HÁZY ZSIGMOND tomesztai földbirtokos 73 éves korában. Részt vett, dacára fiatal korának, a függetlenségi harczban s mindvégig a déli hadseregben küzdött. — Idősb BIRKÁSS ISTVÁN földbirtokos, városi bizottsági tag élete 90-ik évében Szabadkán. — Csicseri ONOSZ ADÁM kir. járásbíró 56 éves korában Ungváron. — KANDÓ GÉZA 66 éves korában Budapesten. — JAMBISKA KÁROLY takarékpénztári tisztviselő 55 éves korában Nagykátán. — Trebinjei LUBERATICH ISTVÁN, nyug. honvédelmi miniszteri titkár és szolgálaton kívüli viszonyban levő honvédhuszár-hadnagy Budapesten 45 éves korában. — UJLAKI ÖDÖN, a Ferencz József-intézet volt nevelőtanára 37 éves korában Kisbérben. — Csóó ZSIGMOND, a tiszaszalkai református egyház lelkesze, a beregi ref. egyházmegye tanácsbírája, Beregmegye törvényhatósági bizottsági tagja Tiszaszalkán 61 éves korában. — Nádasi NÁDOST György 72 éves korában Budapesten. — Szilasi és pilisi SZILASSY GYULA, nyug. honvédszázados, kezelőtiszt 73 éves korában Kispesztén. — BIRKY KÁROLY füléi ev. ref. nyug. lelkész, Fülén, 73 éves korában. — KOLLÁR MIHÁLY 48-as honvéd 79 éves korában Esztergomban. — BONTES DÖME királyi közjegyző az aradi közjegyzői kamara elnöke Aradon. — SZILÁSSY MÁTYÁS 48-as honvédhadnagy 82 éves korában Szepesváralján. — LAZÁR ISTVÁN postafelügyelő, a központi posta- és táviróhivatal főnökhelyettese Budapesten 70 éves korában.

Özv. magdeburgi ALEMANN LÁSZLÓNÉ szül. Mottoni Vilma Donna Palacios grófné, 48/49-es honvédmegye özege, életének 81-ik évében Erzsébetfalván. — POLÁK SÁNDORNÉ szül. Karay Matild 56 éves korában Budapesten. Az elhunyt Polák Sándor igazságügyminiszteri számtanácsos feleségét gyá-

Polónyi Géza, gróf Apponyi Albert és gróf Andrássy Gyula az eskütétel után elhagyják a Burgot.

PILLANATFÉNYKÉPEK A BÉCSI TÁRGYALÁSOKRÓL. — Jelfy Gyula fényképe.

szolja. — VARJASSY GYULÁNÉ, szül. Leuko Kiss Julia 65 éves korában Budapesten. — GANS ADOLFNÉ, szül. Klein Anna 72 éves korában Székesfejérvárott. — Dr. MOLNÁR ÁKOSNÉ szül. Ráth Mariska, néhai Ráth Károly leánya, életének 32-ik évében. — Özv. BARTHA PÁLNÉ, szül. Cseh Eleonora életének 76-ik évében Kézdivásárhelyen. — BALOG LÁSZLÓNÉ, 54 éves korában Kecskeméten. — Özv. selmeczi POSCHL EDÉNÉ, szül. Burg Lujza báróné 75 éves korában Budapesten. — KLOSZ ANTALNÉ, szül. Petrich Teréz élete 28-dik évében Budapesten.

Szerkesztői üzenetek.

Születésnap vacsorán. Itt-ott van benne ügyesebb ölet, de nagyon diákos a humora és pongyola a stílusa.

Zászlónk avatása. Egy kis lendületesség csupán, a mi jó a versben, különben meglehetősen konvencziós-nális.

Levél. Sugarak. Naiv dolgok; az első csaknem teljesen érthetetlen, a másiknak meg nagyon fázisos a filozófiája. Megírva meg egyáltalán nincsenek.

Árva fa. Ah, szálljatok, sőt felhők. Mind a két-tón meglátszik a tollforgató ember keze nyoma, költői munkáknak mégsem mondhatók, nincs bennük lendület, igazi költői lélek és egyéniség. A többé-kevésbé szép szavak még nem teszik a költészetet.

Léva P. P. Olyan kiadvány, a melyet kérdez, tudunkkal még eddig nem jelent meg.

bámulatos és gyors eredménnyel minden káros következmény nélkül távolít el

SZEPLŐT

májfoltot, vimmerlit, mitessert és bármily **ARCZBŐRHIBÁT**

Egy tégely arcz-crém ára 1 kor. 50 fillér.
Egy darab szappan ára 1 korona.

Hattyu-gyógyszertár Budapest, VI. Aréna-ut 124.

FEDÁK SÁRI

a Király-Színház művésznőjének alábbi levele legényesebb bizonyítéka ama ténynek, hogy senkinek sem kell a jövőben haját órákosszáig sültögetni és ezáltal az rövid időn belül önkénytelenül, mert ha az «Ondulatréce»-szal haját egyszer bedörzsöli, úgy haja hullámosságot nyer és ezt 8-10 napig megtartja. Legjobb alkore ezen szernak az, hogy nem oly mesterkéltlen kolmozta teszi a haját, mint a sültöves, hanem, mint itt az ábrán is látható, szép, lapos, most annyira divatos természetes hullámossá. Orvosilag felülvizsgálva, teljesen ártalmatlan. Fesztett hajaknál is használható. Egy üveg ára 3 kor. Készítője és feltalálója P. Boyer gyógyszerész, Paris, Boulevard Strassburg 12. sz. Megrendeléseket utánvét mellett csakózi a magyarországi főraktár: **Vani-osek Gyula női fodrász, Budapest, Soroksári-u. 16.** Ugyanott hajfonatok és frizetek is kaphatók.

FEDÁK SÁRI díszmestere levele:
Tisztelt Vánások ur! Legyen szives az Ön kitünő «Ondulatréce» hajhullámzó szernéből számomra azonnal 1 üveggel küldeni. Igen kitünőnek bizonyult és így a jövőben is állandó rendelője leszek.
Tisztelettel Fedák Sári.

MATTONI 11003

ERZSÉBET-SÓSFÜRDŐJE

BUDAPESTEN (BUDÁN).

női bajokban,
Meglépő gyógyhatással bír különösen a legújabb alkore és általános vérbőrségben, verőcézi pangások esetén máj-és lépbaajokban, aranyérben stb

Idény április 15-től szept. végéig.
65 fürdőszoba; számos külön berendezett kényelmes vendégszoba. Vendéglő méretekelt áru ételek és italokkal.
Revalidó orvos: **Dr. Polgár Emil.**
Vilamos vasúti állomás. Vilamos vasúti állomás.

GERMANDRÉE

FORHANYÓS ÁLLAPOTBAN és TABLETTÁKBAN
Francia szabadalom. A szépség útka, ideális illat. Al feltételül tartos, egészséges és diszkret. A Germandrée az arczörnek egészséges és üde színt ad.
1900 évi Párisi Világkiállítás: **ARANYÉREM**
MIGNOT-BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.

Magyar szárazlemez és síkfilm gyártmányok.

Adria általános és szinérkény szárazlemez és síkfilmek.
Tátra szárazlemezek.

Adria előhívó, **Adria** színező-rögzítő türdő.
Kaphatók a fotószettekben.

Arjegyzéket és mintát készséggel küld a gyár:
Csász. és kir. udv. szállító

RIGLER JÓZSEF EDE

papírneműgyár r. t.

FOTOIPARI OSZTÁLYA.

BUDAPEST,
Rózsa-utca 55. sz. Erzsébet-tér 19. sz.

Raktárak:
Berlin, Konstantinápoly, München, Buzsuk, Wien.

Legtökéletesebb arcztisztító- és szépítő szerek a Krieger-féle

AKACIA

-crème 2 K
-puder 1 K
-szappan 1 K

Törvényesen védve. Hatásuk csodás. Minden arczot üdít, frissít és szépít. Nemesak hazánkban, hanem az egész világon közkeveltségnek örvendenek.

Főraktár:
Korona-gyógyszertár
Budapest, VIII., Kálvintér (Baross-utca sarok).
Postai széküldés naponta.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

erősítőszor gyengélkedők, vérszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 11500

Kitünő íz. Több mint 4000 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárkban filléres üvegekben 4 K 2.50, egész literes üvegekben 4 K 4.50.

Vértesséle Sósbornszesz Minden házban szükséges.

FEJFAJÁS ELLEN

ANTIDOL

FEL PERCZ A LÁT HAT

KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN!

Rozsnyay Mátvás **chininezukorkája** ízletlen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fimei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű! Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyay Mátvás** névaldírása olvasható. 11266

Rozsnyay Mátvás gyógyszerészára
Arad, Szabadság-tér.

1900. Párisi világkiállítás Grand Prix.

KWIZDA FERENCZ JÁNOS

és. és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi szállító, körgyógyszerész Bécs melletti Korneuburgban.

KWIZDA-féle Restitutions-fluid

csász. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára. Egy üveg ára 2 kor. 80 fill. 40 év óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb elő- és utóérőstől, inak me-revségénél stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat.

Kwizda-féle Restitutions-fluid
csak a mellékelt véjegygyal valódi. Képes arjegyzéket ingyen és bérmentve. Főraktár **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12., Andrassy-ut 26.

Roskopf-Patent forint 3.50

frt 3.50

A «Roskopf-Frers» órágyár Svájcban megbízott, hogy valódi Roskopf-Patent anker-remon-tour-óráit, melyek maig több mint két-szer annyiba kerültek, 3.50 frt áron adjam el. Ismétledőknek 5 drbnál 5%, 10 drbnál 10% engedmény.

Az eladás csak rövid ideig tart, míg a készlet elfogy és azért van, hogy a tisztelt vevők különbözőségét lássanak valódi «Roskopf-Patent» és «Roskopf-rend-szerü» óra között.

A valódi Roskopf-Patent óráknak 36 óráig jár, évfolyamú anker-műve van, mely rubinköveken jár valódi nikkelok, és szolgálatképessége 25-30 év, ellenben a Roskopf-rend-szerü óra néhány év múlva használhatatlanná válik. Minden valódi Roskopf-Patent óra plombával és hátulso fődélen «Roskopf-Frers» (Svájcz) cégnek három évre szóló igazolvánnyal van ellátva. Meg nem felelő esetben kihozzam magamat 30 napon belül az óra teljes összegét bérmentve visszaküldeni. Széküldését csakózi utánvéttel a főképviseletőség Ausztria-Magyarország részére.

MAX BÖHNEL, órás

Wien, IV., Margarethenstrasse 38.
Kérje ingyen és bérmentve nagy arjegyzékemet, mely több mint ezer képet tartalmaz minden-nemü óra-, arany- és ezüst-arról. 3215

VASÁRNAPI UJSÁG

16. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL.** FŐMUNKATÁRS **MIKSZÁTH KÁLMÁN.** BUDAPEST, ÁPRILIS 22.

A VEZÚV KITÖRÉSE.

NAPOLY egész vidéke, a tenger színétől csak néhány méternyre kiemelkedő s az Appeninek mészhégei által övezett terjedelmes síkságot alkot. Itt a vulkanikus képződmények egész sorával találkozunk, melyek nagyjából két részre oszthatók, u. m. éjszaknyugaton a plegraci földek s délkeleten a *Vezuv*. Az eruptív működés alapjául itt tehát kiterjedt mészkőrétegek szolgálnak s a különböző és ismeretlen mélységből felszínre jutó vulkáni termékek a harmadkorban csakis e réteg átörése után boríthatók el a nápolyi síkságot. Már most a továbbiak megérthetése céljából lássuk előbb, mik is tulajdonképen a vulkáni termékek? Ha ezeket sulyszerinti sorrendben vesszük, akkor elsőben is a különböző gázok érdemelnek említést. Így a hidrogén, mely lánggal ég el s a kénhidrogén és egyéb mérges gázok, melyek talán a legveszedelmesebbek, mert oly elementáris erővel törnek ki és oly hirtelen jönnek, hogy nincs előlük menekvés. A Monte-Pelée 1902-iki kitörésekor láttuk ezt, a hol épen a forró és mérges gázok pusztítottak leginkább; velök hatásban a *vizgőzök* vetekedhetnek. Ezek néha tíz kilométernyi magasságba löknek fel s a felsőbb légrétegek hidegebb áramlataiban hirtelen kondenzálódva, a legfantasztikusabb felhőalakulatokat adják. A Vezuv

A VEZÚV KITÖRÉSE.

Sok millió előkelő urhölgy használja a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET,

mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépít. A Földes-féle **MARGIT-CREME** gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer sepelek, májfoltok, bőrhatkák, pattanások, kiütések s mindenemü bőrba ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnek annak pártalan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasznála után erről mindenki meg fog győződni

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszer. Király-u. 12. és Andrassy-ut 26. kapható minden gyógyszerárkban.